Tett skattehullene for de rike Styrk velferden for alle

Rødts forslag til en rettferdig skattereform
for å ta tilbake kontrollen over forskjellsutviklingen

Innhold

Forord: En rettferdig skattereform 4

Sammendrag: De rike kan ikke få slippe unna skatteregningen 6

Fritaksmetodens forbannelse og andre måter de rikeste krymper skatten 10

Skatteprivilegiene til overklassen må ta slutt 14

En ny rettferdig arveskatt, ikke gammel usosial arveavgift 20

Økt skatt på selskapsoverskudd kan finansiere nye velferdsreformer 22

Rødts opptrappingsplan for selskaps- og finansskatt 26

Nei til urettferdig skatt på jobb, trygd og forbruk 28

Sluttnoter 31

Rødts stortingsgruppe
Postadresse: Stortinget, Postboks 1700 Sentrum, 0026 Oslo
E-post: postmottak.rodt@stortinget.no
Telefon: 23 31 23 95

Rødt
Adresse: Dronningens gate 22, 0154 Oslo
E-post: roedt@roedt.no
Telefon: 22 98 90 50

Utgitt mars 2023.

FORORD:

En rettferdig skattereform

Vi liker å tenke på Norge som et sosialdemokratisk lykkeland med små forskjeller. Men forskjellene har økt siden 1980-tallet, og er vesentlig større enn vi lenge trodde. Forskjellene er på et nivå vi ikke har sett siden 1800-tallet, før arbeiderbevegelsen. For første gang i manns minne opplever ikke lenger flertallet økonomisk trygghet, ifølge Forbruksforskningsinstituttet SIFO.

Vi har i virkeligheten ikke ett felles skattesystem, hvor skattesatsen øker jo mer du tjener. Vi har to skattesystemer, med et skille mellom lønnsinntekt for folk flest og kapitalinntekt for de aller rikeste. Du må ikke til Sveits eller Cayman Islands for å finne et skatteparadis. De aller rikeste i Norge betaler den laveste andelen av inntektene sine i skatt. Lærere og sykepleiere, rørleggere og butikkansatte, pensjonister og uføre betaler om lag 25 prosent. Den rikeste 0,1 prosenten betaler 11 prosent – under halvparten. De sterkeste skuldrene bærer altså de letteste børene.

Dette er verken sosialt eller demokratisk. Det øker forskjellene, gir de rikeste stor samfunnsmakt og er i strid med at et stort folkeflertall mener det er en hovedoppgave for myndighetene å få ned forskjellene. I stedet for at de folkevalgte har gjennomført folkets vilje, har stortingsflertallet gått de store kapitalistenes ærend. Det er en demokratisk skandale. Det trengs et vendepunkt i kampen mot Forskjells-Norge.

Høsten 2022 la Skatteutvalget frem sin rapport: «NOU 2022: 20 – Et helhetlig skattesystem». Den kan komme til å danne utgangspunktet for en ny skattereform i Norge. Skatteutvalget har flere gode forslag, men bærer samtidig preg av å være et skrivebordsarbeid. Forslag som kan være gode i teorien kan i virkeligheten gjøre det vanskeligere for folk med dårlig råd, lettere for de rikeste og øke forskjellene. Skattereformer de siste 30 årene i Norge har i stor grad dreid seg om å kutte skatter, og reformene har vært på høyresidens premisser. Denne skattereformen må bli annerledes.

Det normale har vært at Høyre-regjeringer har gjennomført større skattekutt, og Arbeiderparti-

Foto: Ihne Pedersen

regjeringer har blitt pauseinnslag. Brorparten av høyresidens kutt har blitt fredet, framfor å skape mer rettferdighet, og dermed har forskjellene økt kraftig over tid. Etter å ha gått til valg på mindre økonomiske og geografiske forskjeller, signaliserer nå også Ap/Sp-regjeringa at deres skatteskifte også kan bli nettopp et pauseinnslag.

Nå må vi vise styringsevne, framfor å la høyrepolitikken få fortsette å legge premissene.

I stortingsvalget 2021 ble det valgt inn 100 representanter for forandring og en historisk sterk venstreside. Mandatet fra velgerne var tydelig: Få ned forskjellene i Norge. Dette må gjennomsyre arbeidet med en ny skattereform. Selv om det er et mål med størst mulig oppslutning om skattesystemet i Stortinget, må tyngdepunktet i et skatteforlik denne gangen ligge til venstre.

Det innebærer at Arbeiderpartiet og Senterpartiets skatteforlik med høyresiden fra 2016, med lav skatt på selskapsoverskudd og formuesskatterabatt for aksjeeiere, må sies opp. Vi må tette skattehullene for de rikeste for å tette hullene i velferdsstaten.

Vi har fram til 2030 på å gjøre dette til rettferdighetens tiår, med en skattereform som ikke tar lettere på milliardærene enn på butikkarbeideren, og med offensive velferdsreformer som gratis tannhelse og et sterkere sosialt sikkerhetsnett for alle, som sikrer et verdig livsgrunnlag.

I dette heftet har vi samlet Rødts syn på hva en ny skattereform i Norge bør inneholde, og dette vil vi ta med oss inn i forhandlinger med de andre partiene på Stortinget. Vi vil søke løsninger og har vilje til kompromisser, så lenge det fører til et mer rettferdig Norge.
Vi må ta tilbake kontrollen over samfunnsutviklingen fra kapitalkreftene, og få ned forskjellene.

Marie Sneve Martinussen, nestleder og finanspolitisk talsperson i Rødt.

SAMMENDRAG:

De rike kan ikke få slippe unna skatteregningen

Foto: Stig Morten Waage/CC

Viktige tiltak i Rødts forslag til skattereform

- Innføring av minimumsskatt for milliardærer, som sikrer løpende beskatning av de rikes reelle inntekter
- Reell verdsetting av formue – fjerne skatterabatten for aksjeeierskap
- Skatt på tilbakekjøp av aksjer
- Fjerning av skjermingsfradraget
- Økt finansskatt for å avvikle skattesubsidien finansnæringen har i dag
- Økt skatt på selskapsoverskudd
- Innføring av utflyttingsskatt
- Formuesskatt på norske statsborgere som flytter til utlandet
- Reforhandling av skatteavtalen med Sveits
- Rettferdig arveskatt, målrettet mot opparbeidet rikdom og dynastidannelser, nei til gjeninnføring av den gamle arveavgiften som rammet mange
- Nei til urettferdig beskatning av jobb, trygd og forbruk, som skattefradrag som ikke kommer folk som er for sjuke til å jobbe til gode og høy moms på mat
- Finansiering av offensive velferdsreformer, som gratis tannhelse og økte minsteytelser i velferdsstaten, finansiert av en flerårig opptrappingsplan for skatt på selskapsoverskudd og finansnæringen

På skolen lærer vi at skattesystemet er progressivt. Det betyr at de som tjener eller eier mye skal betale en høyere andel i skatt enn oss andre. Som mye annet vi blir fortalt som barn, er det dessverre ikke sant. For et par år siden kunne en gruppe forskere fra Statistisk Sentralbyrå slå fast at skattesystemet fungerer helt motsatt. De som tjener aller mest, og kanskje har hytter med tennisbane og basseng, betaler mindre skatt som andel av sin inntekt enn en vanlig butikkmedarbeider.

Ingen vil stå for et slikt system, og politikerne har aldri vedtatt at de som har mest skal skatte minst. Hvorfor er det da slik? Årsaken er en rekke smutthull og spesialtilpassede regler, som de mektigste utnytter i stor skala, og det gir dem muligheter til å redusere skatten de betaler.

Det eksisterer derfor to skattesystemer i Norge. Et slik det er i teorien: Skatten øker med inntekt, og de som er så heldige å ha aksjer må betale nær halvparten av gevinstene sine i skatt.

Det andre er slik det fungerer i praksis: Vanlige lønnsmottakere betaler en fjerdedel av sin opparbeidede lønn i skatt, og nesten like mye i moms på forbruk, i tillegg til avgifter på strøm, drivstoff og annet. De superrike milliardærene kan derimot komme unna nesten uten å betale noen verdens ting. Ved hjelp av holdingsselskaper og skatteregler vanlige folk ikke en gang har hørt om, krymper de skatteprosenten så den knapt synes.

Forskjellene i Norge har økt helt siden 1980-tallet. På 30 år har den rikeste prosenten i Norge doblet sin andel av inntektene. Andelen barn som vokser opp i familier med dårlig råd har økt kraftig de siste årene, mens antallet milliardærer er tidoblet siden årtusenskiftet. Skattesystemet er et viktig verktøy i Rødts kamp mot Forskjells-Norge. Vi vil ha et rettferdig skattesystem. Kapitaleierne som lever av andres arbeid, bør minst betale like mye i skatt som arbeidsfolk som har skapt

Forskjellene øker

Norge er et klassesamfunn med store forskjeller i inntekt og formue, og de siste tiårene har utviklingen gått feil vei. Det blir flere med dårlig råd, og det blir flere milliardærer.

Bladet Kapital har over mange år laget en liste over landets 400 rikeste. Fra 2021 nådde bare milliardærer opp på listen. Antall milliardærer har tidoblet seg siden årtusenskiftet. Den samlede formuen til de 400 rikeste milliardærene har i snitt vokst med nesten 9 prosent årlig gjennom denne 20-årsperioden. Justert for prisvekst har formuene til de aller rikeste firedoblet seg.[5]

Til sammenligning har reallønnsveksten for den gjennomsnittlige arbeidstaker i Norge bare vært 41 prosent i samme periode. De siste ti årene har reallønningene nesten stått helt stille.[6]

Det er vanskelig å fatte hvor rike de superrike faktisk er. Vanlige arbeidsfolk må jobbe i nesten 2 000 år for å tjene en milliard kroner. De rikeste i Norge er mangemilliardærer, og disponerer dermed formuer tilsvarende årslønnen til tusener på tusener av nordmenn.

Utviklingen siden årtusenskiftet har vært ekstrem. Ulikhetsutviklingen henger sammen med skattesystemet. Den generøse skattleggingen av de rikeste har hjulpet de i å stikke fra resten. En viktig del av løsningen for å få ned forskjellene er et rettferdig skattesystem.

Figur: Norges rikeste har firedoblet formuene siden 2000

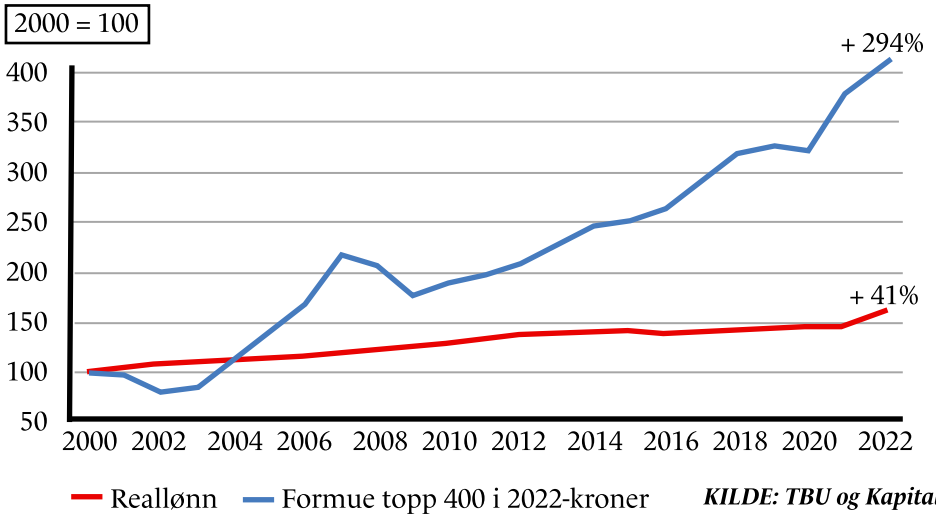

KILDE: TBU og Kapital 400.

Skattelistene lyver - åpenhet om økonomi og reell ulikhet

Rødt er opptatt av skattesystemet skal ta utgangspunkt i reell inntekt og formue. Det er også viktig med åpenhet om dette, og derfor vil Rødt utvide dagens skattelister.

Det viktigste er at i motsetning til hva mange tror, opplyser ikke skattelistene om reell inntekt og formue i dag. I 2021 fant Finansavisen at 74 av landets aller rikeste stod oppført uten inntekt, og betalte derfor 0 i inntektsskatt.[7] Kjell Inge Røkke sto oppført med 0 kroner i inntekt i skattelistene i 14 år, fra 2005 til 2019. Ettersom formuen hans ifølge bladet Kapital økte med titalls milliarder kroner, hadde han åpenbart inntekter vanlige folk bare kan drømme om.

Reitan-familien står oppført med en formue på 16 milliarder kroner i skattelistene. En enorm pengebinge, men dette tallet stemmer faktisk heller ikke. Ifølge bladet Kapital er familien gode for 64 milliarder kroner, fire ganger så mye.

Vi har også foreslått at listene skal bli mer åpne. Ikke fordi det er et mål å se hva naboen tjener, men fordi økonomiske forskjeller er et samfunnsspørsmål, ikke et privat. Etter at Høyre-regjeringa innførte restriksjoner på skattelistene, har ni av ti søk blitt borte.

OECD-rapporten «Does Inequality Matter?» slår fast at kunnskap om økonomisk ulikhet får betydning for folks holdninger og politiske preferanser om skatt og utjevning. Rapporten viser også at det er store forskjeller i befolkningens oppfatning av hvor stor ulikheten faktisk er.[8] I dag underslås den reelle økonomiske ulikheten i makt og rikdom i det norske samfunnet.

Bedre og mer åpne skattelister er viktig for demokratiet, og en del av løsningen på hvordan det kan bli mer åpenhet og kunnskap om Forskjells-Norge. **Det er viktig demokratisk, ettersom informasjon om ulikhet påvirker ønsket om å redusere ulikheten.**

verdiene. Det er rettferdig, og viktig for å finansiere vår felles velferd.

Skattereform betyr ikke skattekutt

Forrige gang Stortinget vedtok et skatteforlik i 2016, inngikk Arbeiderpartiet og Senterpartiet et forlik med høyresida som la fast hovedlinjene i skattepolitikken. I forliket ble partiene enig om å redusere selskapsskatten fra 27 til 23 prosent og å innføre en aksjerabatt i formuesskatten på 20 prosent. Det siste skatteforliket har bidratt til økte forskjeller og kan forbli et hinder for at dagens regjering gir et reelt politisk retningsskifte.

I sum har de tre siste skattereformene som ble gjennomført i 1992, 2006 og 2016 redusert skatte- og avgiftsnivået med over 30 milliarder kroner.[1] I tillegg til effekten av reformene i seg selv, har borgerlige regjeringer brukt enhver anledning til å kutte skattene enda mer. Etter skatteforliket i 2016 og fram til de rødgrønne gjenvant makten i 2021, gjorde Solberg-regjeringa to store grep som kuttet skattenivået med ytterligere 8 milliarder kroner; de reduserte skatten på selskapsoverskudd videre ned til 22 prosent, og de økte aksjerabatten til 45 prosent. Støre-regjeringa har brukt sine første to statsbudsjetter til å redusere aksjerabatten tilbake til forliks-nivået fra 2016, men står av uforklarlige grunner fortsatt fast på å frede det over 4 milliarder kroner store ekstrakuttet i selskapsskatten.

Etter åtte år med borgerlige skattekutt på om lag 37 milliarder kroner, prøver høyresiden og media å fremstille regjeringas skatteendringer i statsbudsjettet for 2023 som om de er store skatteøkninger. Det stemmer ikke. Skatteøkningene gjelder i all hovedsak på den ekstraordinært høye kraftprofitten som følge av høy strømpris. Pengene går til strømstøtte til husholdningene, ikke nye velferdssatsinger.

Etter flere år med massive skattekutt til de rike, og økende ulikhet, er det på tide at Ap og Sp sier opp skatteforliket med høyresida. Vi trenger en ny skattepolitikk som skjermer folk med normale inntekter eller dårlig råd og som forhindrer økte flate avgifter, som i praksis fungerer som usosial skattlegging. Skattene for høyeinntekter, store formuer, aksjeutbytte, luksusarv og selskapsoverskudd må økes. Dette trengs hvis vi skal få ned forskjellene og gjennomføre nye offensive velferdsreformer, og at Ap-ledete regjeringer ikke bare blir hvileskjær mellom skattekutt og velferdskutt fra Høyre-regjeringer.

I dagens situasjon er det igjen flertall for partiene på venstresiden på Stortinget. Rødt mener dette flertallet må sørge for å skape et vendepunkt i kampen mot Forskjells-Norge gjennom å vedta en ny og rettferdig skattereform som utjevner forskjeller i makt og rikdom.

Send tannlegeregninga til Reitan og del milliardformuene med de fattige

Økt skatt på milliardærene og på overskudd i næringslivet, gir rom for store velferdssatsinger. Vi legger frem en konkret plan for å innføre gratis tannhelsetjenester til alle, og heve minsteytelsene i velferdsstaten til EUs fattigdomsgrense. Rødts skattepolitikk bidrar til bekjempelse av Forskjells-Norge både ved å redusere makten og rikdommen til dem på toppen, men også ved å finansiere velferdstjenester og ytelser for vanlige folk.

Velferdsstatens fremtid må sikres

Rødt støtter noen av Torvik-utvalgets forslag, mens vi er sterkt uenige i andre. Utvalgets opprinnelige mandat fra Solberg-regjeringa var å legge fram forslag som samlet sett var provenynøytrale, det vil si at den verken øker eller reduserer det totale skattenivået og dermed ikke gir rom for nye velferdsreformer. Føringa om å også vurdere «skatteendringer som bør gjennomføres i et alternativ med samlede skattelettelser» ble snudd om på av den sittende regjeringa, som i sitt tilleggsmandat ba utvalget om heller å «gi anbefalinger om hvilke skatter som kan økes eller hvordan skattegrunnlaget kan utvides dersom det samlede skattenivået skal økes.»[2]

Utvalget endte med å legge fram en liste med forslag som i sum er provenynøytrale, og det er derfor grunn til å mene at de ikke fulgte opp mandatet sitt på dette punktet. Det er synd, fordi det hadde vært bra for skattedebatten om utvalget pekte tydeligere på hvilke skatter som man burde øke først, dersom Stortinget bestemmer seg for å øke det samlede skattenivået.[3] Det blir vi uansett nødt til.

Tunge demografiske og strukturelle trender gjør at fellesskapet

må ta inn mer penger i skatt. I perspektivmeldingen 2021 anslo regjeringa at det var behov for å øke skatteinntektene med fem milliarder kroner årlig frem til 2060 for å opprettholde dagens velferdsnivå.[4] Slike beregninger er svært usikre, men det er likevel utvilsomt at behovet for skatteinntekter vil øke fremover.

Dagens kriser i sykehusene og eldreomsorgen, kan være bare en mild forsmak på hva som kommer dersom vi fortsetter som før. Dette må en ny skattereform ta på alvor.

Rødts utgangspunkt for et nytt skatteforlik

I dette heftet beskriver vi hva Rødt mener bør være de viktigste momentene i en ny skattereform. Det vil ikke være en gjennomgang av alle detaljer i skattesystemet, og vi vil heller ikke svare ut alle forslagene til skatteutvalget. Utvalgets rapport har høringsfrist 15. april. Vi følger høringene og vil videre ta stilling til ytterligere forslag som er lagt frem.

En ting er likevel sikkert. Alt du leser her er mulig å gjennomføre i Norge. Både økonomisk og politisk. Der vi har beregninger fra Finansdepartementet presenterer vi disse. Et klart flertall i Norge ønsker mindre forskjeller, og mener dette burde være en hovedoppgave for myndighetene. Utviklingen har lenge gått feil vei. Skattesystemet bør få ned forskjellene, men det fungerer ikke godt nok Dagens skattesystem er urettferdig. Vi trenger at den neste skattereformen blir rettferdig.

Skattesystemet er ikke progressivt

I rapporten «Økonomisk ulikhet i det 21. århundre» viser forskere ved Statistisk sentralbyrå at de aller rikeste i løpet av de siste 20 årene har gått fra å betale mer, til å faktisk betale mindre skatt per krone i inntekt enn vanlige folk. Skattesystemet har i realiteten blitt regressivt, ikke progressivt.[9]

SSB-rapportens viktige nyvinning er at den benytter det forskerne kaller «et mer fullstendig mål for inntekt og formue». Slik kan de se forbi de mangelfulle inntektstallene i den offisielle statistikken, og beregne hvor mye skatt de aller rikeste betaler av den faktiske inntekten sin. Det inkluderer altså inntekter som de rent objektivt har hatt, men som de av ulike grunner ikke har betalt løpende inntektsskatt på.

I den offisielle statistikken betalte en vanlig skattebetaler i overkant av 21 prosent skatt både i 2001 og 2018. Samme statistikk viser at den rikeste prosenten gikk fra å betale 36 prosent i 2001 til 38 prosent inntektsskatt i 2018. Tar man hensyn til hvor store inntekter de rikeste faktisk har hatt, viser tallene nå at de rikeste i dag betaler mindre skatt enn folk flest.

Figur: Den reelle skatteprosenten til de rikeste har blitt lavere enn for folk flest

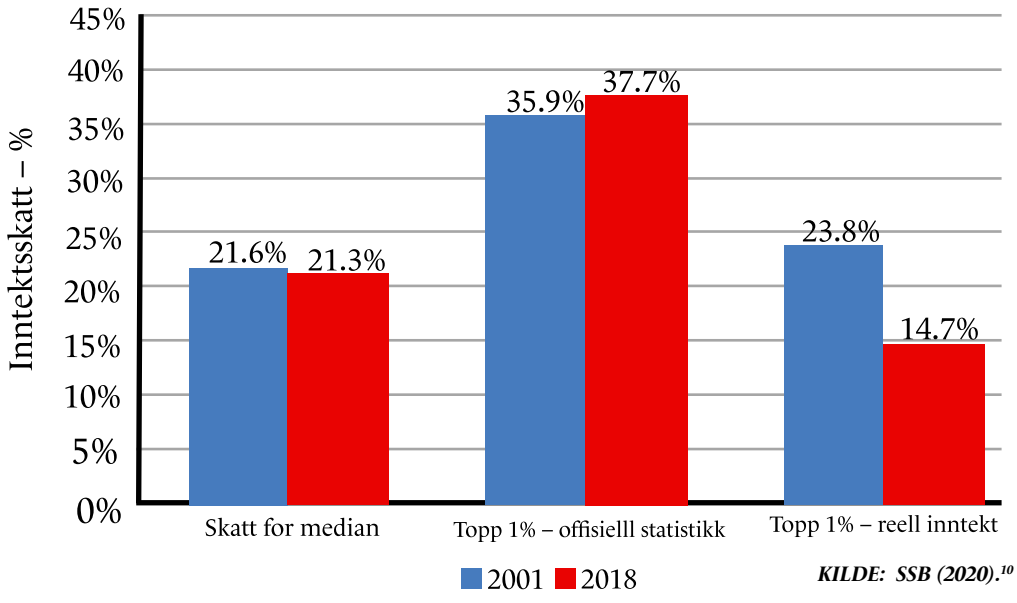

KILDE: SSB (2020).[10]

Fritaksmetodens forbannelse og andre måter de rikeste krymper skatten

Foto: Phil Crewe/CC

Sammendrag

- De rikeste betaler i dag en mindre andel av sin inntekt enn vanlige arbeidstakere
- Det skjer på grunn av smutthull i skattesystemet
- Rike samler inntekten sin i holdingselskaper, og trenger ikke betale skatt før de overfører pengene til sine private bankkontoer. Metoden kalles fritaksmetoden.
- Skatteflukten til Sveits skjer fordi de rike prøver unngå å betale inntektsskatten de har utsatt å betale

De superrikes fattige klær

I 2015 var den franske økonomen Thomas Piketty og investoren Bjørn Kjos gjester i talkshowet til Fredrik Skavlan. «Jeg betaler 1 000 prosent skatt», påsto Kjos, og sa at han nesten ikke hadde inntekt. Piketty prøvde å spørre Kjos hvor mye det han betalte i skatt utgjorde i forhold til formuen hans, men fikk dessverre ikke svar.[11]

Hvordan kan en rik investor ikke ha noe inntekt? Det skyldes inntektsdefinisjonen de rike og høyresiden liker å bruke. For vanlige folk er det åpenbart hva man har i inntekt. Det er summen penger som kommer inn på konto fra arbeidsgiver eller NAV hver måned etter at det har blitt trukket skatt. For kapitaleierne er det en nyanse annerledes. Inntektene fra aksjesalg og utbytte kommer ikke inn på Bjørn Kjos sin personlige bankkonto. I stedet må han sjekke kontoen til holdingselskapet sitt, Observatoriet Holding AS. Og siden Observatoriet Holding AS juridisk sett ikke er Bjørn Kjos, hevder høyresiden at Kjos er like fattig uansett hvor mange millioner som renner inn i Kjos sitt personlige holdingselskap.

Dette stemmer verken med økonomisk teori eller sunn fornuft. Har man formue, må man på et tidspunkt ha hatt inntekt. Kapitaleierne, Civita og resten av høyresidens kreative inntektsdefinisjoner forvirrer skattedebatten. Rødt mener at skatt skal ta utgangspunkt i faktisk inntekt og formue. Det er både mer rettferdig og gjennomsiktig, og det Rødt legger til grunn i vår skattepolitikk.

Utbredt fattigdom blant de superrike

Når inntektene til de rike ikke blir synliggjort, får det smått absurde utslag i inntektsstatistikken. En gruppe forskere som gikk gjennom skattelistene i 2019, fant at bare halvparten av landets 1000 rikeste oppgav å ha hatt inntekter til å dekke personlig forbruk utover det de betalte i skatt det året. Snarere enn et tegn på at mange rike har et nøkternt konsum, pekte forskerne på at dette handlet om tilpasninger til skattesystemet. Sannsynligheten var stor for at disse menneskene utnyttet systemet og finansierte sitt private forbruk via selskapet uten å betale personlig inntektsskatt først, slik vanlige folk må.[17]

De rike preger også fattigdomsstatistikken: Mens rundt 10 prosent av befolkningen er definert som å ha lavinntekt, som vil si at man tjener mindre enn 60 prosent av personen i midten av inntektsfordelingen, så er «fattigdommen» størst blant de superrike. I 2021 var derfor hele 13 prosent blant promillen med de største formuene klassifisert med lavinntekt. Disse drøye 5000 personene hadde det året en samlet inntekt på «minus 1 milliard kroner», men til gjengjeld en samlet formue på over 500 milliarder kroner. [18]

Inntekt er formuens mor

Kjos er ikke spesiell. De aller rikeste har i liten grad lønnsinntekt som oss andre, men tjener penger i form av utbytter fra selskaper de eier og fra å selge aksjer dyrere enn de kjøpte dem. Pengene samles i holdingselskapene – de superrikes sparekontoer.

Dessverre er skattesystemet basert på den falske definisjonen om at inntekt ikke er skattbar så lenge den holdes i slike holdingselskap. Først når pengene flyttes det siste leddet, til

eiernes privat bankkontoer, må skatten betales. Systemet kalles fritaksmetoden. Fritaksmetoden gjør at rike kan velge om og når de vil betale skatt. I praksis betaler de en langt lavere andel skatt av sin inntekt enn helt vanlige arbeidstakere, se boks side 9.

Ingen liker å betale skatt, og spesielt ikke de rikeste blant oss. Over tid har de rikeste derfor samlet opp en enorm formue bestående av penger som ikke er «ferdigskattet». I Skatteutvalgets rapport beregnes denne raskt voksende pengehaugen, som kalles «latente aksjeinntekter», til å være på over 3 000 milliarder kroner.[12] Den utsatte skatteregningen for dette pengeberget er med dagens skatteregler rundt 1 000 milliarder kroner. Men de rike kan i stor grad selv bestemme når eller om de skal gjøre opp regninga. Det gjør det også mulig for familiedynastier å vokse seg enorme, og få stor makt over økonomi og samfunn uten at veksten blir bremset av skatter. I teorien skal skatten betales på et tidspunkt, men det er bare i teorien. Vanlige folk har derimot ikke noe valg, og må betale skatt fortløpende når vi tjener penger. Slik burde det også vært for de superrike.

Skatteflukt til Sveits

I næringslivspressen dukker det stadig opp reportasjer om de rikes ekstravagante forbruk. Privatfly, yachter og fritidsboliger som kunne huset en hel barneskole. For å få tak i disse tingene er det nødvendig å få penger ut fra holdingselskapene. Og dette behovet om å få brukt pengene uten å skatte, forklarer mye av den nylige flyktningebølgen til skatteparadiset Sveits.

I et kort tidsvindu på tidlig 2000-tallet, var det faktisk ikke skatt på utbytte i Norge. Det kom i 2006. Samtidig kom fritaksmetoden som sa at kapitaleiere ikke trengte å betale skatt før pengene ble flyttet over til personenes private bankkontoer. Innføringen av fritaksmetoden og utbytteskatt ble annonsert på forhånd, og rike tilpasset seg selvfølgelig endringen. Derfor ble det i forkant utbetalt enorme utbytter til eierne, som så ble ført tilbake til selskapene som lån. I årene etter har disse «lånene» blitt betalt tilbake til kapitaleierne. Skattefritt.

Røkkes skatt av reell inntekt

Bjørn Kjos sitt forsøk på å framstille seg selv som et offer for urimelig høy skattlegging, er lett å tilbakevise. Som et konkret eksempel kan vi bruke skatteflyktningen Kjell Inge Røkke, som i årene fra 2011 til 2021 hadde en samlet registrert inntekt på 111,2 millioner kroner. Siden han også betalte formuesskatt, endte han med å betale 1,45 milliarder kroner i skatt.

Tilsynelatende betalte altså Kjell Inge Røkke «1 305 prosent skatt», altså enda verre enn Bjørn Kjos beskrev sin egen situasjon. Men dette er, som Piketty påpekte, en helt meningsløs størrelse. Inntekten til milliardærer som Røkke lar seg ikke fange opp av måten inntekt oppgis i skattelistene. Vi må også se på formuen, og ifølge bladet Kapital økte Røkkes formue med over 32 milliarder kroner de samme ti årene.

Poenget til Piketty er at denne formuesveksten inngår i Kjell Inge Røkkes inntekt disse ti årene. Men siden den tar form av økte aksjeverdier og utbytter som det ennå ikke er betalt skatt på, så har Røkke knapt betalt noe løpende inntektsskatt. Ser man på hvor mye skatt Røkke betalte disse ti årene som andel av økningen i formue, summerer den seg til bare 4 prosent.

Figur: Røkkes skatteprosent 2011-2021. Piketty vs. Kjos

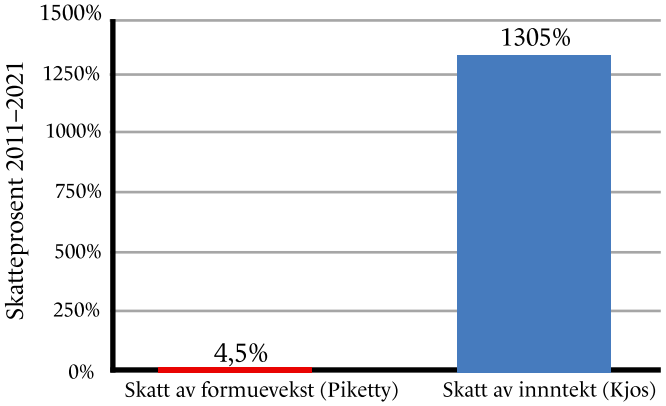

KILDE: TBU og Kapital 400.

De superrikes reelle skattebidrag til Norge

Flere av landets rikeste har allerede flyktet for å slippe unna skatteregningen til Norge, mens de andre i praksis betaler en svært lav andel av sin inntekt i skatt. I tabellene under har vi samlet hvor stor andel skatt de ti rikeste i Norge betaler til Norge. Grunnlaget er skattelistene for 2021 og listen til bladet Kapital. Vi har inkludert formuesvekst i definisjonen av inntekt, og da ser man at andel skatt av inntekt i realiteten er svært lav, også for dem som er bosatt i Norge.

Til sammenligning var den gjennomsnittlige lønnen for en sykepleier 593 280 kroner i 2021. Ifølge Skatteetatens kalkulator innebærer det at hun må betale 158 754 kroner, eller 27 prosent av inntekten, i skatt.

Skatt som andel av reell inntekt i 2021

Sykepleieren	*26,7%*
John Fredriksen	0,0%
Odd Reitan	4,3%
Ole Andreas Halvorsen	0,0%
Johan Johannson	1,1%
Ivar Erik Tollefsen	0,3%
Gustav Witzøe	9,0%
Kjell Inge Røkke	2,2%
Johan H. Andresen	45,9
Stein Erik Hagen	5,8%
Petter Anker Stordalen	0,4%

Bjørn Dæhlie, som hevdet at grunnen til at han flyttet til Sveits var at han ble «trippelbeskattet», glemte behendig at han ikke hadde betalt noe utbytteskatt på mange år fordi han hadde benyttet seg av denne metoden.[13]

Men dette er ikke en strategi som kan følges for alltid. På et tidspunkt er «lånene» betalt tilbake, og for å dekke sitt luksusforbruk blir de rike avhengig av å ta nye utbytter. Da må de i dag betale utbytteskatt på 38 prosent, en uhyrlig høy sats for dem som ikke har pleid å betale en krone.

Nå er vi der at de rikes skattefrie pengebinger er i ferd med å gå tomme.[14] I tillegg har enkelte hull i systemet enten blitt tettet, eller vil bli det i nær framtid, slik at det blir vanskeligere å unngå utbytteskatt. 3 000 milliarder kroner i ubeskattet inntekt kan stå i fare for å bli beskattet. Eller så kan man flytte til skatteparadiset Sveits der det knapt er skatt på kapitalinntekt. Det er dette som skaper suget til Zug, provinsen der blant andre Bjørn Dæhlie har bosatt seg.

Tidligere kunne rikingene flytte til skatteparadiser som Sveits, selge alle aksjene og så flytte tilbake til Norge. Dersom man hadde vært i utlandet i fem år, ble hele skatteregningen til Norge strøket. Dette skatteamnestiet til de superrike blir heldigvis forsøkt lukket. Regjeringen og SV ble i statsbudsjettet enige om å avvikle femårsregelen og ikke tillate Sveits-farerne å komme hjem uten å betale skatten de skylder. Problemet for fellesskapet er imidlertid ikke løst. Så lenge skatten ikke er betalt inn, er det en fare for at den glipper for staten. For eksempel kan fremtidige stortingsflertall gjeninnføre femårsregelen. [15]

Skal man forstå hvordan overklassen i Norge tenker om skatteflukt, bør man lytte til advokatene som arbeider for dem. Skatteadvokat i KPMG, Thor Leegaard sier til Dagens Næringsliv at årsaken til at mange rikinger flytter til Sveits, er at de frykter at det innføres en plikt til å betale utsatt skatt

Milliardærenes skattefrie pengebinger

Norges rikeste får rundt 80 milliarder i skattefrie inntekter. I året. En regel i skatteloven lar de rikeste plassere penger skattefritt i egne holdingselskaper. Skatten? Den kan de betale når de vil. Hvis de vil.

Disse ordene er ikke våre, men ingressen på artikkelen «Milliardærenes skattefrie pengebinger» i Dagens Næringsliv 13. desember 2019.[19]

I artikkelen om fritaksmetoden har avisen hentet inn tall som viser at det har gått 644 milliarder i skattefrie inntekter til private holdingselskaper i perioden fra skatteregelen ble innført til saken ble publisert.

Professor ved Norges Handelshøyskole, Guttorm Schjelderup blir i saken intervjuet om fritaksmetoden:

«Jeg mener man kan se skattereformen i 2006 som oligarkøyeblikket i norsk økonomi.»

I oppfølgingen uttaler daværende nestleder i Arbeiderpartiet, Hadia Tajik: «Vi må se hvordan vi kan hindre at noen ordner seg med mer eller mindre evigvarende utsatt skatt».

Senterpartiets Sigbjørn Gjelsvik er også kritisk til fritaksmetoden: «Da vi i sin tid gjorde disse endringene, var jo hensikten å holde pengene i bedriftene. Så ser vi at de som har ressurser til å kjøpe de dyreste advokatene klarer å rigge seg for å komme rundt dette».

Faksimile: Dagens Næringsliv, 14. desember 2019

dersom man forlater Norge.[16] Klarere kan det ikke sies. Mange av milliardærene har aldri tenkt at de skulle betale inntektsskatt på linje med vanlige folk. Planen har hele tiden vært å flykte til utlandet på et tidspunkt, og eventuelle skatteendringer fremskynder kanskje beslutningen, men det endrer ikke utfallet.

Rødt vil tette skattehull – krever både Rokke-skatt og Dæhlie-skatt

Faksimile: Dagens Næringsliv, 19. april 2022

Flykter de fra formueskatten?

Formuesskatten har vært høyresiden og de rikes fremste hatobjekt. Det kan fremstå rart at en skatt på drøyt én prosent skal bli lagt under så stort press fra den økonomiske overklassen. Årsaken er ikke at formuesskatten er verre enn andre skatter, men at det er den eneste skatten kapitaleierne er nødt til å betale. Fritaksmetoden gjør nemlig at de rikeste kan slippe unna inntektsskatt på ubestemt tid. Høyresiden og enkelte rike påstår at formuesskatten er årsaken til Sveits-flukten. Påstanden står ikke til troende. De samme miljøene klager også på at formuesskatten er særnorsk, og her har de delvis et poeng. Faktisk.no har konkludert med at det er få land som har formuesskatt. Landet som har en likest formuesskatt som Norge: Sveits.

Hvis formuesskatten var problemet, finnes det en rekke andre land å dra til. Det avgjørende er at Sveits ikke har skatt på aksjesalg og lav skatt på utbytte.[20] Skatteflyktningenes angrep på formuesskatten er et skyggespill. Det de egentlig vil unngå, er å betale skatt på inntekten sin på lik linje med vanlige folk. NHH-forsker Ole-Andreas Elvik Næss har satt opp et regnestykke for fjorårets mest profilerte skatteflyktning, Kjell Inge Røkke. Det viser at det er allergien mot å betale utbytteskatt som trolig har motivert flyttinga. Røkke har de siste årene tjent over 30 milliarder kroner som han ennå ikke har betalt skatt av, som vil si at han har opparbeidet seg en utsatt skatteregning på rundt 10 milliarder kroner i skatt på disse inntektene. Til sammenligning betalte han rundt 200 millioner kroner i året i formuesskatt. Det vil med andre ord kunne ta opp mot 50 år før Røkke vil ha spart mer på å slippe årlig formuesskatt enn på å unndra seg skatt på de enorme inntektene sine. [21]

Figur: Utsatt skatteregning betyr mer enn formuesskatt for skatteflyktninger

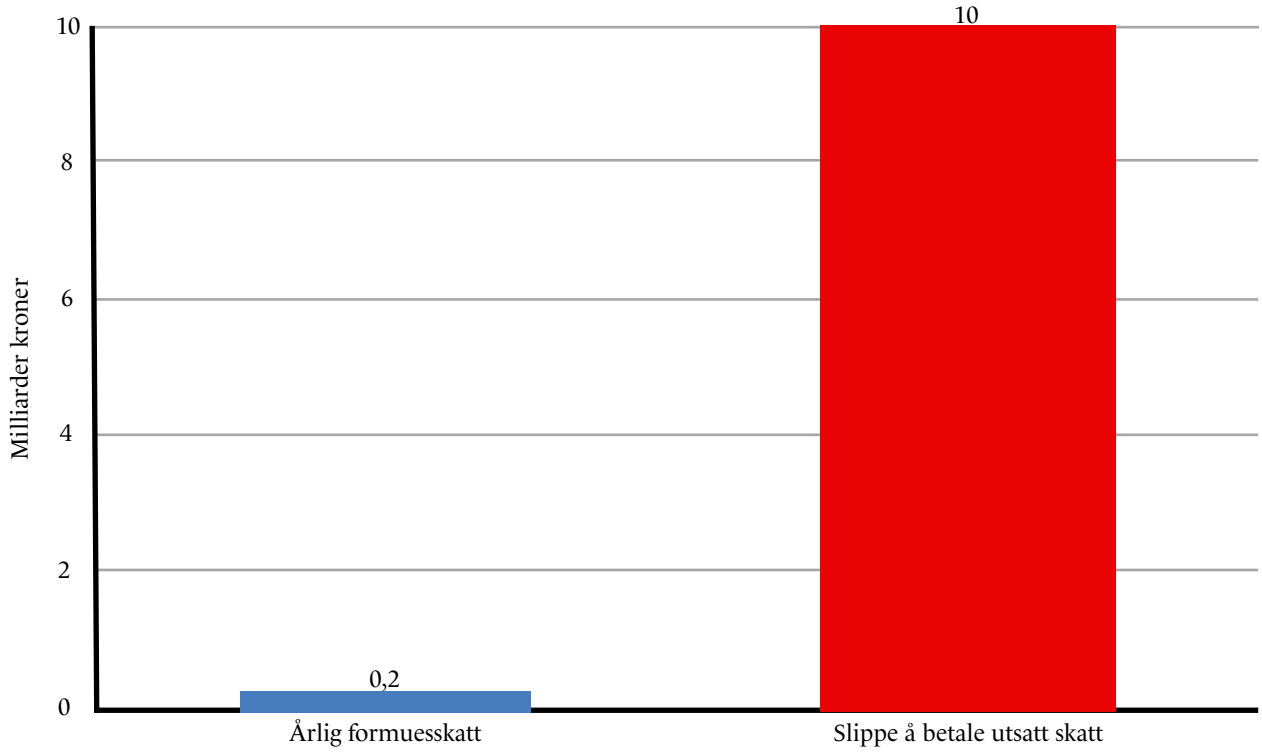

Skatteprivilegiene til overklassen må ta slutt

Rødt foreslår

- Fjerne fritaksmetoden
- Skatt på forbruk gjennom selskaper
- Fjerne skjermingsfradraget
- Progressiv utbytteskatt
- Reell verdsetting av formue i formueskatten
- Minimumsskatt for milliardærer
- Formueskatt av nordmenn i utlandet
- Reforhandle skatteavtalen med Sveits
- Strengere gjennomskjæringsregler

Fritaksmetoden er en ulikhetsmaskin som må fjernes

Som beskrevet i forrige kapittel, gjør fritaksmetoden at det blir frivillig for store kapitaleiere om og når de vil betale skatt. Ordningen gjør at kapitaleiere og familiedynastier kan opparbeide seg enorm makt og gigantiske formuer uten at utviklingen blir bremset av skatt. Selv om fritaksmetoden i teorien kun skal være en utsettelse av skatt, er det i praksis en stor risiko for at fellesskapet går glipp av store skatteinntekter.

Rødt ønsker å skrote fritaksmetoden. Det er imidlertid ikke gjort i en håndvending. Selskaper og kapitaleiere har store ressurser til å tilpasse seg skattesystemet for å unngå skatt, og derfor må det gjøres et grundig utredningsarbeid før man innfører et nytt system for selskaper og aksjonærer som ikke skaper nye hull og problemer.

Før valget i 2021 kalte Arbeiderpartiet fritaksmetoden en «ulikhetsmaskin», og samtlige rødgrønne partier var enige om at hele ordningen trengte en full gjennomgang.[22] Regjeringa fulgte opp etter valget med å gi skatteutvalget et tilleggsmandat om å «utrede omfanget av tilpasninger til aksjonærmodellen og fritaksmetoden og hvilke tiltak som må til for å unngå utilsiktede tilpasninger.»

Torvik-utvalget har belyst sider av fritaksmetoden i sin rapport, men de presenterer ingen helhetlig løsning på problemene med dagens modell. Rødt mener derfor regjeringa bør sette ned et nytt utvalg som får i særskilt oppgave å utrede alternativer til fritaksmetoden.

Så lenge man fortsatt har fritaksmetoden, er det avgjørende at det ikke er mulig å få ut pengene av holdingselskapene uten å skatte av dem. Så lenge vi har slike hull og lukrative skatteregler som de rike kan benytte seg av, vil fritaksmetoden føre til at de rikeste i landet knapt betaler skatt.

Strengere regler for forbruk gjennom selskap

Ideen bak fritaksmetoden er at skatten skal betales når overskuddene flyttes ut av holdingselskapene og over på eiernes private bankkontoer.

Ettersom fritaksmetoden gjør at eierne må betale skatt når de tar ut penger fra selskapene sine, er det store insentiver for å la dyre personlige eiendeler bli eid av selskapene. For eksempel dersom man skal kjøpe et privatfly må man ta ut store utbytter som man først betaler skatt på. Dersom selskapet i stedet kjøper flyet, kan kostnaden skrives av på skatten. Selv om det er regler mot dette i dag, er de ikke effektive nok. Regjeringa sendte ut et forslag til strengere regler for slik privat forbruk i selskaper, men har utsatt å iverksette forslaget sitt. Rødt mener at det haster å få på plass strengere regler for å tette dette hullet i skattesystemet.

Foto: The New York Public Library/Unsplash

Skjermingsfradraget går til de rike

Skatten på utbytte til privatpersoner har de siste par årene blitt økt noe, og er i 2023 på 37,8 prosent. Men i realiteten er det ikke denne satsen som betales av de som tar ut de største utbyttene. Det er nemlig bare utbytte over det såkalte skjermingsfradraget som utløser utbytteskatt, som betyr at kapitaleiere hvert år mottar milliarder i årlig utbytte skattefritt.[23] For småsparere er fradraget lite og i praksis neglisjerbart. For de superrike, betyr imidlertid regelen at de kan ta motta årslønner i inntekt uten å betale en krone i skatt.

I følge Finansdepartementet gjør skjermingsfradraget at de om lag tusen personene med ligningsformue på over 100 millioner kroner, kunne trekke fra utbytteinntekter på over 300 millioner kroner fra skatten i 2021. Dersom de rike venter med å ta ut utbytte, kan de spare opp «skjermingen» i takt med den såkalte skjermingsrenten, som fastsettes hvert år. På grunn av ubenyttet skjermingsfradrag som de rike har spart over tid, har denne lille gruppen alene rett til å trekke fra 2,7 milliarder kroner på inntektsskatten i årene framover på grunn av fradraget.[24]

Figur: De rikeste 1 000 personene har enorme ubenyttede skjermingsfradrag

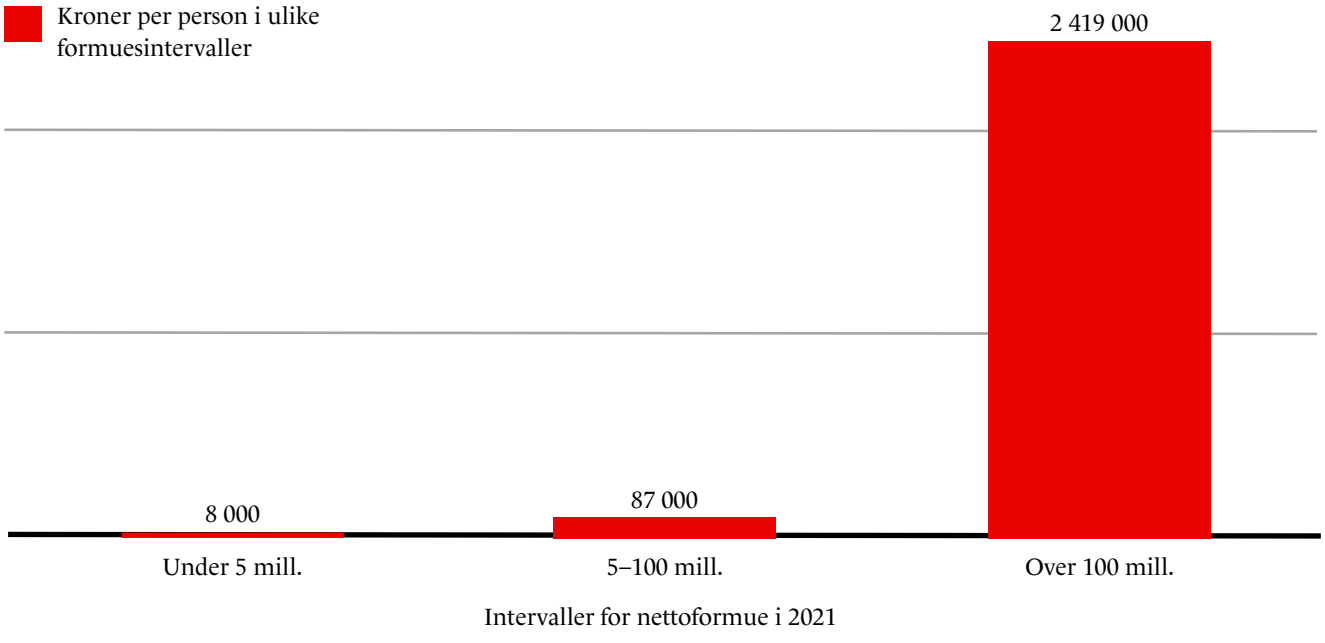

KILDE: Svar på spørsmål 29 fra Rødt til Statsbudsjettet 2023.

Fradraget ble innført i forbindelse med skattereformen i 2006, og har helt siden det ble innført vært utsatt for mye kritikk. Etter at Jens Stoltenberg i 2008 varslet at den rødgrønne regjeringen ville øke skattene for de rikeste, men at de ville beholde skjermingsfradraget, uttalte for eksempel NHH-professor Terje Hansen «at milliardærene kan ta den rødgrønne skattejakten med knusende ro.»[25]

Senere ble fradraget gjort enda mer generøst som en del av skatteforliket mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og høyresida i 2016, og et flertall i Torvik-utvalget foreslår å øke denne skattegaven til de superrike ytterligere. Dette er Rødt mot.

De skrivebordsteoretiske argumentene for skjermingsfradraget må etter vårt syn vike for de negative fordelingsvirkningene. Vi er på linje med mindretallet i utvalget som peker på at fradraget har negative fordelingsvirkninger, at reglene er for kompliserte til at vanlige folk forstår dem eller får benyttet seg av skattefradraget, og at det medfører en administrativ byrde både for myndighetene og enkeltpersoner. Dersom det er politisk ønske om å favorisere aksjesparing for småsparere, kan dette gjøres på andre måter som ikke virker like usosialt som dagens skjermingsfradrag. Mindretallet foreslår at man enten bør fjerne fradraget i bytte mot lavere skattesats, eller erstatte det med en form for flatt bunnfradrag som ikke gir den største skatterabatten til de med de største formuene, slik dagens skjermingsfradrag gjør.

Selv om Rødt flere ganger har foreslått å fjerne hele skjermingsfradraget, er vi åpne for en løsning som innebærer at det erstattes med et moderat flatt bunnfradrag, lignende det vi har for lønnsinntekt.

Samtidig mener Rødt at utbytteskatten bør økes, og at det bør være forskjell på de som mottar noen tusenlapper i utbytte og de som mottar millioner. I 2021, et år preget av at mange tok ut store skattepliktige utbytter fordi regjeringa hadde varslet økt utbytteskatt, mottok 86 prosent av befolkningen ingenting i utbytte, mens det motsatt var 0,6 prosent av de rikeste som mottok hele 86 prosent av totalt utbytte det året, i snitt om lag 5 millioner kroner.

Både Danmark og Finland har en høyere skattesats for høye utbytter, og dette bør også kunne innføres i Norge.

Formuesskatten må være reell

Fritaksmetoden gjør at formuesskatten er helt nødvendig. Uten skatten, hadde mange av landets rikeste blitt nullskatteytere. I 2021 var det 7 600 personer som kun betalte formuesskatt. Mange av disse hadde formuer på mange titalls millioner.[26]

Formuesskatten er den eneste skatten vi kan være sikre på at store kapitaleiere må betale hvert år. Derfor er den viktig for å sikre fellesskapet løpende inntekter og for å dempe ekstrem oppsamling av makt og formue hos en liten elite.

Høyresiden og rikingene klager over formuesskatten og at dagens regjering har skjerpet den. De unnlater imidlertid å nevne at den fortsatt er lavere enn for ti år siden. Det er altså ikke sant formuesskatten er svært høy i Norge.

Selv om formuesskatten kun er en drøy prosent, kan den utgjøre mange millioner kroner for de rikeste. Årsaken er de ekstreme verdiene de rikeste rår over. Dersom den økonomiske eliten betalte løpende skatt av sin inntekt slik som vanlig folk, ville formuene vært langt lavere, og også formuesskatten mindre. Det hører du sjeldens kapitalens hylekor nevne.

Men formuesskatten har også store svakheter. Den kanskje største er at aksjer i unoterte selskaper – som er den typen aksjer mange av de aller rikeste eier mye av – verdsettes langt lavere enn aksjer i børsnoterte selskaper. Dagligvarekjedene er eksempler på store, norske selskaper som ikke er børsnoterte. Reitan-familien står oppført i skattelistene med ligningsformue på 16 milliarder kroner. Ifølge bladet Kapital er de reelt sett

Figur: Under 0,6 % av befolkningen mottok 86 % av alt aksjeutbytte i 2021

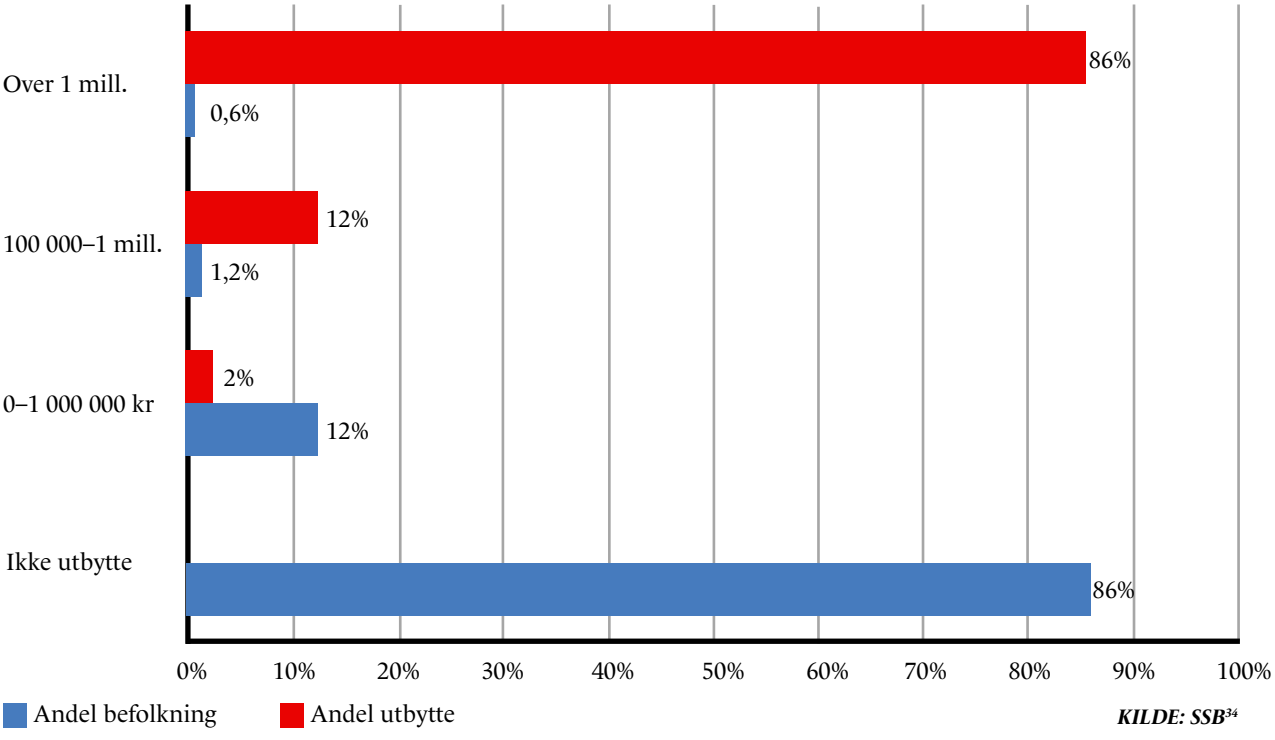

KILDE: SSB[34]

god for 64 milliarder kroner, og skulle da betalt fire ganger så mye i formuesskatt. En av de store feilkildene er en grov undervurdering av Rema 1000-aksjene. Denne utilsikta rabatten på unoterte aksjer, kommer i tillegg til den politisk vedtatte aksjerabatten på 20 prosent i formuesskatten. Rabatt på rabatt altså.[27]

Flertallet på Stortinget har vedtatt en rabatt på 20 prosent for aksjer. Det er de rikeste som har størst andel av sin formue i aksjer, og bare i 2023 vil de spare 4 milliarder kroner i formuesskatt på denne rabatten.[28] Det finnes ingen gode faglige eller politiske grunner til å favorisere aksjeeiere i formuesskatten. Disse aksjene omtales misvisende som arbeidende kapital. Det er ikke kapitalen som jobber, men arbeidsfolk. Det er heller ikke mer høyverdig å kjøpe aksjer i Coca-Cola enn å bidra til at den lokale sparebanken kan låne ut penger til næringslivet ved at man setter pengene sine i banken.

Også formuesobjekter, som de dyreste eiendommene verdsettes av skattemyndighetene til en brøkdel av sin reelle markedsverdi. En gjennomgang av Finansavisen av luksusboliger i Oslo-området, viste at milliardæreierne bare betalte formuesskatt på 3 prosent av den antatte markedsverdien til boliger verdt hundrevis av millioner.[29]

I sum gjør disse svakhetene at mange av landets aller rikeste i praksis betaler langt under den ordinære satsen for formuesskatt.

Skatteutvalget ønsker lik verdsettelse av ulike formuesobjekter. Et nytt skatteforlik bør fjerne dagens rabatter, og intensivere arbeidet med å finne gode praktiske løsninger for å sikre at alle formuesobjekter verdsettes riktig. For Rødt er det vel så viktig hva man skatter av, som skattesatsen. Det er viktig for legitimiteten til en omdiskutert skatt, at den beregnes på riktig og likt grunnlag for alle.

Rødt går mot utvalgets anbefaling når det gjelder skatt på vanlige boliger. Mange i Norge eier egen bolig, men en person med nedbetalt boliglån er ikke nødvendigvis en formuende person som burde betale formuesskatt. Egen bolig er ikke luksus eller et finansielt formuesobjekt på linje med aksjer. Problemet med eierlinja er ikke at folk eier sin egen bolig, men at boligdrømmen for mange er uoppnåelig, og at noen eier mange boliger. Rødts politikk er derfor å ha bunnfradrag og verdsetting av primærbolig på en måte som gjør at det i praksis ikke er formuesskatt på vanlige hjem, selv om de er fullt nedbetalt. Derfor er også utvalgets forslag om at bunnfradraget burde være høyere enn i dag slik at langt færre må betale formuesskatt, helt i tråd med Rødts politikk.

I rapporten bekrefter utvalget også at det ikke stemmer at formuesskatten går utover investeringene i norsk næringsliv.

Som en del av sin skattepakke, foreslår utvalget enkelte kutt i formuesskatten mot at andre skatter økes. Skattesystemet trenger imidlertid å bli mer omfordelende og rettferdig, og da bør de rikeste få økt netto skatt.

Utflytningsskatt må på plass for å stanse ranet av Norge

Nordmenn som har blitt rike på grunn av norske naturressurser og dyktige arbeidstakere, bør ikke få stikke unna skatteregningen. Det siste året har det imidlertid vært en massiv milliardærflukt fra Norge. Høyresiden og borgerlige medier har prøvd å fremstille situasjonen som at kapitaleiere nærmest har blitt tvunget til å flytte fra Norge på grunn av store skatter. Det er å snu situasjonen på hodet. Sveits er et skatteparadis med langt lavere skatter enn de aller fleste land, og Norge er ikke alene med å oppleve at den økonomiske overklassen prøver å stikke av med pengene sine til alpelandet. Problemet er Sveits, ikke Norge.

De rike flykter først og fremst fordi de ønsker å snike seg unna å betale skatten de allerede skylder fellesskapet. Dersom vi lar de superrike slippe å betale skatteregningen de har opparbeidet seg over mange år, har overklassen i Norge i praksis klart å utpresse fellesskapet til å gi seg selv et skatteamnesti. Det kan vi ikke tillate. Det vil også være vanskelig å opprettholde oppslutning og tillit om det norske skattesystemet når vanlige arbeidstakere ser at de rikeste slipper unna med å betale langt lavere skatt enn dem selv.

Kampen mot skatteunndragelser

Kampen for et mer rettferdig skattesystem må kjempes langs flere fronter.

Skal man skattlegge eierskap og skjulte formuer, må man først vite hvem som eier hva. Og realiteten i dag er at myndighetene ikke har god nok oversikt over nasjonaliteten eller identiteten til de som faktisk eier eiendom, strategisk infrastruktur og naturressurser i Norge, slik Dagens Næringsliv har dokumentert i en større kartlegging av 10 000 eiendommer i Norge med hemmelige eiere i skatteparadis.[35]

Rødt har våren 2023 derfor foreslått på Stortinget å styrke registeret for reelle rettighetshavere, som vil kunne bidra til bedre oversikt over hvem som eier selskaper som opererer i Norge.[36]

Den økonomiske eliten bruker store økonomiske ressurser på å unngå å måtte betale skatt. Derfor mener Rødt at fellesskapet også må styrke innsatsen for å sørge for at de rike betaler det de skal.

Da den sittende regjeringa tok over makten høsten 2021, var deres situasjonsbeskrivelse at Skatteetaten ikke var i stand til «løse sine kjerneoppgaver på en tilfredsstillende måte».[37] De ansattes organisasjoner har også ropt varsko om at fellesskapet går glipp av enorme milliardinntekter hvert år på grunn av ressursmangel.[38] I USA vedtok man nylig reformpakken Inflation Reduction Act, som blant annet inneholdt en kraftig styrking av skattemyndigheten IRS, etter mange år med fallende budsjettbevilgninger. Hovedtyngden av økningen skal brukes på å styrke skatteinnkrevingen. Det er anslått at denne satsingen over det neste tiåret vil føre til dobbelt så stor økning i skatteinntektene som den økte bevilgningen.[39]

Rødt mener regjeringa bør ta bekymringene om ressursmangel på alvor, og vil jobbe for styrkede bevilgninger til Skatteetaten og andre kontrollmyndigheter. Det vil både bidra til økte skatteinntekter for fellesskapet og bidra til økt skatterettferdighet og færre skatteunndragelser.

Stortinget har høsten 2022 vedtatt at det skal betales skatt av kapitalinntekt, selv om man flykter fra det norske skattesystemet. Dessverre trådte ikke regelen i kraft før flere av landets rikeste hadde kommet seg unna. Tidligere ble det gitt amnesti for skatteregningen dersom man oppholdt seg i utlandet i fem år. De nye reglene er imidlertid ikke nok for å hindre at de superrike løper fra skatteregningen. Det må innføres en regel om at all utsatt skatt må betales ved utflytting. Det er den eneste måten vi kan være sikre på at det norske fellesskapet får inn skattekronene vi har krav på.

Torvik-utvalget peker på at det bør innføres utflytningsskatt på latente gevinster, og viser til at Tyskland har innført plikt til å betale utsatt skatt før man flykter. Å innføre en slik ordning bør få tverrpolitisk støtte i Stortinget, og er en forutsetning for at det skal være likhet for loven i Norge.

Skatteomgåelse ved å sende barna til Sveits

Eiendomsmilliardær Ivar Tollefsen overførte nylig 90 prosent av verdiene i konsernet sitt til datteren Ninja Tollefsen. Ninja har nå flyttet til Sveits. Aksjene som ble overført var såkalte B-aksjer, som betyr at Ivar Tollefsen fortsatt sitter på kontrollen i selskapet selv om verdiene på papiret er overført til datteren. Tollefsens andre barn fikk ingenting. Det er usannsynlig at det tilfeldigvis bare er det ene barnet som flytter til Sveits som skal arve, og transaksjonen virker derfor å være motivert kun av å unngå skatt. Et enda mer opplagt eksempel gjelder formuen til Jan Haudemann-Andersen. Kun ett av fem barn, tilfeldigvis datteren som flyttet til Sveits, fikk overført 90 prosent av farens investeringsselskap. I en vedtektsendring står det at faren har rett til å kjøpe tilbake alle aksjene til en pris de to blir enige om.[30]

Vi mener reglene må skjerpes for å hindre at de rikeste snor seg unna skatt ved å sende poden til Sveits. Utflytningsskatt er vår foretrukne løsning, men i påvente av den bør man se på om skattemyndighetene trenger nye verktøy for å hindre skattemanipulering, for eksempel ved å styrke de såkalte gjennomskjæringsreglene. Norge bør også reforhandle skatteavtalen med Sveits og innføre skatt på utbytte til sveitsiske selskaper, såkalt kildeskatt.

Formuesskatt bør følge statsborgerskap

Skatteflyktningene kan rømme, men de bør ikke få lov å gjemme seg. Skatteregningen bør sendes helt til Lugano, og et av tiltakene vi foreslår er at nordmenn som flytter til utlandet skal bli pålagt formuesskatt.

Det er på mange måter overraskende at det i dagens lovverk er nok for en rik nordmann å bosette seg i utlandet for å slippe å betale formuesskatt til Norge. I 2021 bodde 36 av de 400 personene på Kapitals rikingliste i utlandet, men av disse var faktisk John Fredriksen den eneste som ikke fortsatt var norsk statsborger.[31] Selv om de som flytter ut ikke lenger behøver å betale skatt til Norge, beholder de dermed fordelene og rettighetene forbundet med å være norsk. De kan fortsette å eie og kontrollere store verdier i Norge og høste gevinsten av disse. Og de står også fritt til å flytte hjem igjen til Norge på et senere tidspunkt.

I sin vurdering av hvordan en ny arveskatt bør utformes, peker et enstemmig skatteutvalg på at det er «viktig at en ny arveskatt utformes slik at den motvirker skattemotivert utflytting. Det innebærer at det bør utformes regler som sikrer at skatteplikten

Utakkens liste

Skatteflyktningene har skaffet seg sin enorme rikdom takket være det norske fellesskapet, men nekter å betale skatten de skylder. Her er et par eksempler på utakknemligheten til Sveits-farerne. Kilde for formue er Kapital der ikke annet er oppgitt.

Kjell-Inge Røkke – Formue 45,3 milliarder kroner
Røkke har tjent sin formue på norsk fisk og olje. Hans oljeselskaper Aker BP fikk gigantiske skattekutt som en del av oljeskattepakken i forbindelse med korona-pandemien, og DN har beregnet at Røkkes andel av skattesubsidien utgjorde to milliarder kroner.[40]

Også tidligere har staten vært raus med Røkke. I 2007 kjøpte staten seg inn i Røkkes Aker Kværner for 4,8 milliarder kroner. Det aller meste gikk tapt for staten, mens Røkke har tjent enormt på selskapet.[41]

I 2013 viste en gjennomgang fra E24 at Røkkes selskaper hadde mottatt 185 millioner kroner i støtte fra Innovasjon Norge.[42]

Ivar Tollefsen – Formue 51,5 milliarder kroner
Bolighaien kjøpte 474 leiligheter av Oslo kommune til kun 200 millioner kroner i 2001, etter en uvanlig kort og lukket budrunde. Den lukrative handelen ble starten på Tollefsens eiendomsimperium. Etter å ha håvet inn husleie i 20 år, solgte han nylig boligene tilbake til det offentlige for 1,5 milliarder kroner.[43] Nå er formuen på papiret flyttet over til datteren Ninja, og hun har flyttet til Sveits.[44]

Tore Ivar Slettemoen – Formue 516 millioner kroner (ligningsformue)
Slettemoen har blitt milliardær på Freyr, en batterifabrikk som enda ikke er bygd. Staten støtter prosjektet med fire milliarder kroner.[45]

Hans Jacob og Randi Sundby – Formue 2,45 milliarder kroner (Fagbladet)
Ekteparets formue kommer fra skattebetalerne og foreldrebetaling fra alle som har barn i barnehager eid av det kommersielle barnehagekonsernet Læringsverkstedet. Barnehagene er i tillegg bygd med subsidierte lån fra offentlige Husbanken.[46] Fagbladet har beregnet at Norge vil tap nær én milliard kroner i skatt på at paret flykter til skatteparadiset Sveits.[47]

Sigurd Steen Aase og Eli Sævareid – Formue 1,7 milliarder kroner
Eystein Sævareid Aase er arvingen til velferdsprofittørene bak barnehagekonsernet Fus.[48] Også de har fått gunstige lån fra staten til å bygge opp barnehagene sine, og eiendommene solgte de i 2021 for 4,58 milliarder kroner.

til Norge ikke umiddelbart bortfaller ved opphør av bosted i Norge.» Anbefalingen er å videreføre konseptet som gjaldt for den tidligere arveavgiftsloven, nemlig at skatteplikten var knyttet til statsborgerskap, ikke bosted.

Det samme burde kunne gjelde for plikten til å betale formuesskatt. Den norske kommentatoren Martin Sandbu, som skriver for britiske Financial Times, har påpekt at det er underlig at ikke norske myndigheter har undersøkt mulighetene for å knytte formuesskatten til statsborgerskap.[32] Han viser til at amerikanere som bosetter seg i utlandet, fortsatt må betale skatt til USA.

Å beholde norsk skatteplikt på formuen til nordmenn bosatt i utlandet, vil trolig kreve en reforhandling av skatteavtalen med land som Sveits. Rødt mener at hele dette avtaleverket bør gjennomgås for å tette skattehullene som skatteflyktningene benytter seg av.

Norge trenger en minimumsskatt for de superrike

Så lenge fritaksmetoden består trengs det kompenserende endringer i skattesystemet for å sørge for rettferdig skattlegging av de superrike. Formuesskatten sikrer at de rike betaler noe skatt, og at ulikheten dempes. Skatten er imidlertid langt fra nok for å få redusert ulikheten. Hovedutfordringen er å sikre at de rike faktisk betaler skatt på sine løpende inntekter.

Som vi har sett, så betaler de rike en lavere andel i inntektsskatt enn vanlige arbeidstakere i Norge. Det samme gjelder i USA, hvor president Joe Biden nylig har foreslått en skatt som omtales som en «minimumsskatt for milliardærer», og er rettet mot de med formuer over 100 millioner dollar.[33]

Forslaget går ut på at de rikeste skal tvinges til å forhåndsbetale deler av skatteregningen de opparbeider seg ved å skatte minst 25 prosent hvert år av sin faktiske inntekt. Det vil si at man teller med løpende kapitalgevinster i inntektsdefinisjonen, selv om gevinstene ikke er realisert ved at aksjene er solgt eller pengene er overført til kapitaleierens private konto. Dersom skatteprosenten man ville betalt er lavere enn 25 prosent, må differansen opp til 25 prosent betales som en tilleggsskatt. Det som er innbetalt i løpende skatt kan trekkes fra ved en seinere anledning når kapitalinntektene faktisk realiseres. Slik vil en minimumsskatt for milliardærer kunne fungere i norsk kontekst, der utbytteskatten i dag er på 37,8 prosent:

Med mindre rike har tenkt å snike seg unna skatteregningen ved å flykte til Sveits eller på andre måter, blir skatteprosenten over tid den samme. Den eneste forskjellen er at minimumsskatten må betales årlig, og ikke kan utsettes slik som i dag. Rødt mener at et lignende skatteprinsipp kan bli innført i Norge. En slik minimumsskatt vil bidra til viktige skatteinntekter til fellesskapet, samtidig som den vil hindre at de superrikes formue og makt vokser ytterligere.

Figur: Minimumsskatt sikrer løpende beskatning av de rike

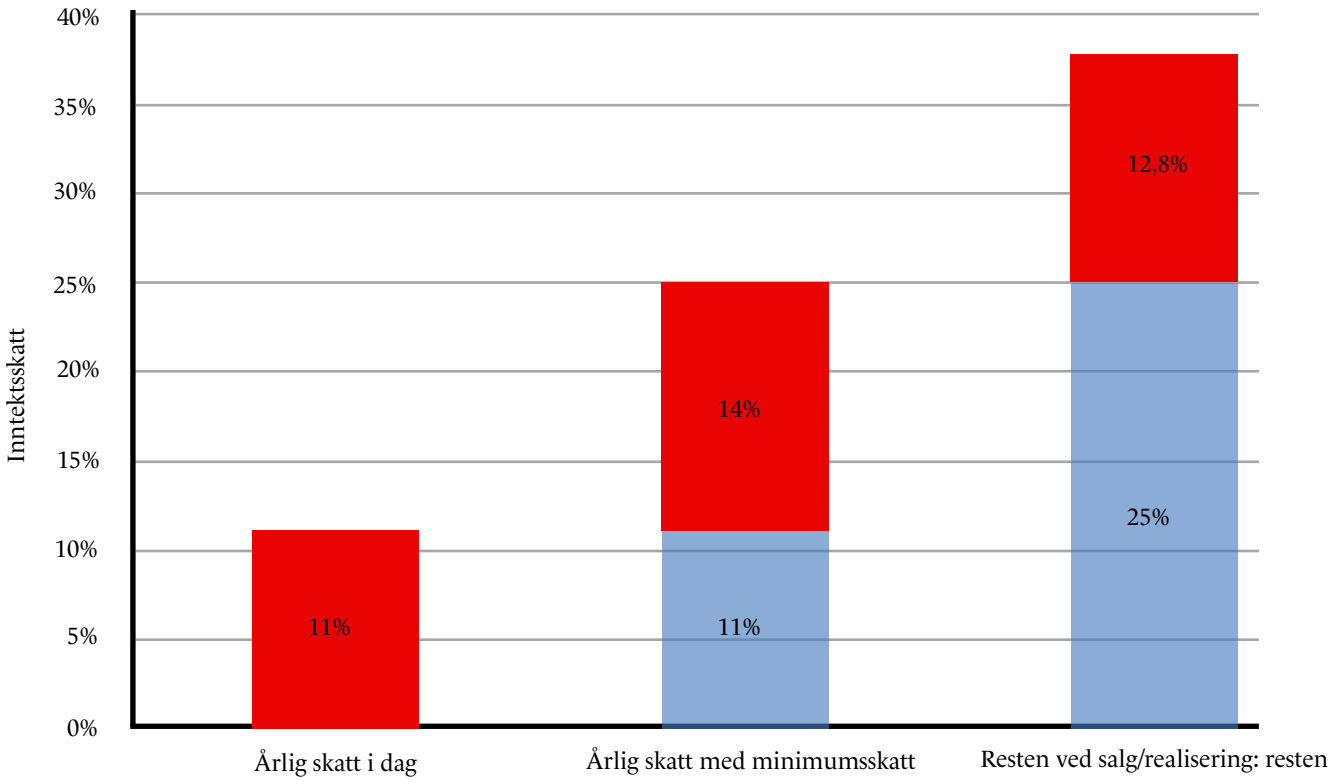

En ny rettferdig arveskatt, ikke gammel usosial arveavgift

Rødt foreslår

- Arveskatt med høyt bunnfradrag

Arveavgiften er død

Høyresiden har effektivt klart å stanse all reell debatt om å stanse ekstrem formuesoverføringen mellom generasjoner. Trikset deres har vært å stemple alle initiativer om skatt på arv som et forsøk på å gjeninnføre den gamle arveavgiften som Norge hadde fram til 2013. Sannheten er at ingen tar til orde for dette. Den tidligere arveavgiften hadde en rekke svakheter og er ikke en modell for nye skatter. De gjentatte henvisningene til denne ødelegger norsk skattedebatt, og må ta slutt. Vi vil ikke ha en generell avgift på død. Vi vil ha en arveskatt som er målrettet mot opparbeidet rikdom og dynastidannelser.

Dynastiene kan ikke leve evig

Antallet milliardærer har økt kraftig de siste tiårene, og en stor og voksende andel av disse er nå arvinger. Den siste tiden har svært mange av Norges rikeste overført mesteparten av formuen sin til familien. Selv om det finnes tilfeller der store formuer degenererer av seg selv i løpet av et par generasjoner, så mener Rødt at det er urettferdig at noen skal bli født inn i ekstrem rikdom, og at enkeltfamilier ikke skal kunne holde enorm makt over samfunnet over generasjoner.

Bedre og mer rettferdig skattlegging av de rikes enorme inntekter og formuer vil være viktige steg på veien mot et mer rettferdig Norge. Skatteutvalget påpeker at det i dagens situasjon neppe er nok å skattlegge kapitalinntekter hardere dersom man vil motvirke økende formuesulikhet. Til det er formuene til de aller rikeste allerede for store, og avkastningen de rike får på disse formuene for stor. På samme måte hjelper det ikke å bare øke formuesskatten på de største formuene litt mer dersom man vil motvirke at dagens norske familiedynastier skal få fortsette å la sine enorme formuer gå i arv i all framtid.

Selv om disse ekstremt rike ikke hadde fått en krone i avkastning på formuen sin, er det nok penger til at de selv, hele storfamilien og alle etterkommere aldri noensinne trenger å arbeide. Det er nesten umulig for vanlig folk å skaffe seg en like stor formue som arvingene til de superrike. Uansett hvor dyktig du er, og uansett hvor udugelig de rike er, så vil avstanden bestå i generasjoner. Med mindre det tas radikale grep for å redusere ulikheten.

I tillegg til formuesskatt, ikke som erstatning

Utvalget skriver at det vil være krevende å få på plass en «helt ideelt utformet formuesskatt», men at det kan være lettere å verdsette de rikes eiendeler riktigere ved arveoppgjør enn når man skal beregne den årlige formuesskatten. De anbefaler derfor at det innføres en ny arveskatt, riktignok i bytte mot tilsvarende lavere formuesskatt i takt med de økende inntektene fra arveskatten.

Rødt er uenig i at en ny arveskatt skulle tilsi at man samtidig burde redusere formuesskatten. Vi trenger begge deler hvis målet skal være å bryte opp de enorme formuene på toppen i det norske samfunnet.

Arveskatt med høyt bunnfradrag

Den gamle arveavgiften var upopulær. Hovedgrunnen til det, var at bunnfradraget var satt alt for lavt, noe som gjorde at selv mellomstore arvebeløp utløste skatt. Rødt mener at Skatteutvalgets forslag til ny arveskatt ikke er tydelig nok; Bunnfradraget på 2 millioner kroner er for lavt, og økningen i satsen for større formuer for liten.

Før valget i 2021 ble det gjennomført to meningsmålinger om arveskatt med litt ulikt resultat. Da folk ble spurt om man ville

Foto: Scott Graham/Unsplash

gjeninnføre arveavgiften, underforstått slik den var da den ble fjerna i 2014, svarte 68 prosent nei.

En annen måling som ville vite hva folk mente om å innføre en arveavgift med 5 millioner kroner i bunnfradrag og som øker jo større arven er, fikk støtte av om lag halvparten av de spurte. Blant velgerne til alle de rødgrønne partiene var det et stort flertall for å innføre en mer progressiv arveskatt.[49]

I 2021 var det snaut 1 000 personer, eller 2 prosent av alle som mottok arv eller gave det året, som mottok over 5 millioner kroner, og denne lille gruppen mottok til sammen om lag 20 milliarder kroner helt skattefritt. Dette viser at en progressiv arveskatt ikke handler om å beskatte ordinær arv, men er et verktøy for å bryte opp de store dynastiformuene som bygger seg opp i toppen av det norske samfunnet. [50]

Rødt mener at ingen mennesker skal ha fødselsrett til å eie og styre over svære arbeidsplasser og å kunne leve i ekstrem luksus. [51]

Rødts dynastiskatt vil ikke hindre at vanlige hus og hytter kan overføres mellom generasjoner innad i familien. Målet med dynastiskatten, er ikke først og fremst å finansiere pensjoner og barnehageplasser. Det trengs for å sikre demokratiet i Norge. Milliardærenes makt er en trussel mot folkestyrets prinsipper. De kan ved en underskrift legge ned eller flytte arbeidsplassen og levebrødet til tusenvis av nordmenn. Og de kan pøse så mye penger inn i politikk og lobbyisme at de blir nærmest umulig å stoppe.

Norsk kapitalbeskatning er lavere enn i mange andre land

Norske kapitaleiere er alltid raske til å påpeke at «den særnorske formuesskatten» bidrar til at det knapt går an å bli rik i Norge. Det er imidlertid en myte at de rike betaler mye skatt i Norge. Sannheten er at norske kapitaleiere betaler relativt lite i forhold til sine kapitaleiende venner i andre OECD-land.

For mens Norge har formuesskatten, har vi, i motsetning til mange andre rike land, ikke skatt på arv og relativt lav eiendomsskatt. Finansdepartementets beregninger fra 2018 viste for eksempel at norske kapitalskatter måtte vært økt med 26 milliarder kroner bare for å komme opp på OECD-gjennomsnittet, og med 51 milliarder kroner dersom man fjernet formuesskatten.[52]

Det er derfor forunderlig at Skatteutvalget lander på å ikke anbefale «å øke den samlede beskatningen av formue og kapitalinntekter» i Norge.[53]

Utvalget anbefaler riktignok flere ulike måter å øke den norske kapitalbeskatningen, men like mange steder foreslås det tilsvarende skattekutt. For eksempel motsvares forslaget om å innføre arveskatt av et forslag om å kutte enda mer i formuesskatten. Mindretallsforslag om økt selskapsskatt eller om å fjerne skjermingsfradraget balanseres møysommelig mot at skattesatsen på utbytte reduseres tilsvarende.

Rødt mener ikke at det er feil i seg selv å justere ulike skattetyper relativt til hverandre, men mener det er uaktuelt å ikke lande på en ny sammensetning av kapitalskatter som innebærer mye høyere skatt for de superrike.

Økt skatt på selskapsoverskudd kan finansiere nye velferdsreformer

Rødt foreslår

- Økt selskapsskatt
- Stramme inn reglene for fremførbare underskudd
- Fjerne milliardsubsidien av finansnæringa
- Skatt på tilbakekjøp av aksjer
- Grunnrenteskatt på superlønnsomme næringer
- Fjerne rederiskatteordningen

Tvangstrøyen må av

I skatteforliket i 2016 gikk høyresida, Senterpartiet og Arbeiderpartiet sammen om å kutte skatten på selskapsoverskudd fra 27 til 23 prosent. Solberg-regjeringa brøyt imidlertid forliket og kuttet med ytterligere ett prosentpoeng til 22 prosent, et målrettet grep for å blidgjøre landets rikeste selskapseiere. SSB-forskerne bak rapporten «Økonomisk ulikhet i det 21. århundre» har nemlig påpekt at den største enkeltforklaringen på at de 1 prosent rikeste betaler mindre skatt nå i dag er nettopp at de betaler mye mindre selskapsskatt enn tidligere.[54]

Likevel slår Ap/Sp-regjeringa fast i Hurdalsplattformen at de vil frede det rekordlave skattenivået hele den kommende stortingsperioden. Om skattekuttet bevares, kommer det de største og mest lønnsomme bedriftene til gode. Dette fører igjen til at eierne tjener enda mer, og at ulikheten øker.

Før Stortingsvalget i 2021 la Rødt fram beregninger som viste at en gradvis opptrappingsplan for selskapsskatten i løpet av inneværende stortingsperiode ville sørget for at landets kapitaleiere betalte en større del av regninga, og at det ville gitt mer enn nok inntekter til å fullfinansiere nye, store velferdsreformer, som full finansiering av gratis tannhelse.

Det går ekstremt godt på toppen av norsk næringsliv. I 2021 gikk norske selskaper med rekordoverskudd, og bare fra 2020 til 2021 økte selskapenes overskudd etter skatt med 500 milliarder kroner. Siden 2013 har selskapsskatten blitt redusert fra 28 til 22 prosent. Bare ett prosentpoeng økning i selskapsskatten for selskapene som ikke betaler grunnrenteskatt ville gitt det norske fellesskapet over fire milliarder kroner økte skatteinntekter i året. I 2023 beløper kuttene som har blitt gjennomført de siste årene seg til et bortfall av skatteinntekter på hele 25 milliarder kroner.[55]

Det er først og fremst de største og mest lønnsomme bedriftene som må betale dersom skatten på overskudd heves. Halvparten av all selskapsskatt som ble betalt i 2020, kom fra snaut 400 selskaper som hadde over 100 millioner kroner i overskudd. Bare 6,5 prosent ble betalt av de om lag 100 000 selskapene som hadde under 1 million kroner i overskudd.[56]

Rødt mener derfor det er feil å frede nivået på skatten selskaper betaler på sine overskudd, og at dette er et av de største hindrene for at en ny regjering kan bety et reelt politisk retningsskifte. Vi vil heller gjøre Norge til et foregangsland som står opp mot et internasjonalt skattekappløp mot bunn, og gradvis øke skatten på selskapsoverskudd. Det internasjonale

Foto: Yay Micro

samarbeidet mot skatteparadisene må forsterkes, og vi må særlig sørge for at store multinasjonale selskaper betaler den skatten de skal i landene de opererer i.

Når land som Storbritannia nå øker skatten på selskapsoverskudd, er det ingen grunn til at Norge skal holde sitt rekordlave skattenivå. Her hjemme tar nå til og med Erna Solberg til ordet for at selskapsskatten bør økes igjen.[57] Dette mener også deler av Skatteutvalget, som peker på at mange av Norges handelspartnere allerede har vesentlig høyere overskuddsskatt enn Norge, og at de store kuttene siden 2013 ikke har bidratt til økte investeringer i norsk økonomi. Økt skatt på selskapsoverskudd vil, ifølge utvalgsmedlemmene, ha flere positive effekter:

- Det ville være et positivt signal og et bidrag til å snu trenden internasjonalt.
- Det vil bidra til økt løpende beskatning av både norske og utenlandske kapitaleiere.
- Det vil motvirke de uheldige sidene ved fritaksmetoden ved at det bygges opp mindre utsatt skatt i fremtiden og kan dermed også bidra til å redusere økningen i formuesulikhet.

Skattekreditten til næringslivet bør strammes inn

Parallelt med at norske selskaper har gått med store overskudd, har Torvik-utvalget hentet inn tall som viser at norske selskaper de siste årene har opparbeidet seg store verdier i form av det som kalles «framførbare underskudd».

Det innebærer at et selskap som har gått med underskudd ett år, kan bruke dette til å redusere det overskuddet de må betale skatt på i kommende år. Utvalget peker på at det er vanskelig å forklare hvorfor disse framtidige skattefradragene har vokst fra 500 milliarder kroner i 2012 til 870 milliarder kroner i dag. Med dagens sats for overskuddsskatten, tilsvarer dette om lag 200 milliarder kroner i framtidige skatteletter. Dette kan gi «betydelige og uforutsette provenyvirkninger for staten», skriver utvalget. De viser til at en slik uforklart opphopning av skattekreditt for norske selskaper gir risiko for at skattesystemet blir misbrukt. Utvalget går gjennom ulike måter man kan begrense at slike framførbare underskudd hoper seg opp, og anbefaler at regjeringa undersøker dette fenomenet nærmere og arbeider med å forbedre reglene.

Rødt mener at de enorme skattekredittene er en potensiell bombe under skattesystemet, og at en skattereform bør inneholde tiltak for å stramme inn regelverket for å hindre misbruk og sikre at det offentliges skatteinntekter fra selskapene ikke forvitrer.

Finansskatten er bare halvveis innført

Norsk finansnæring går hvert år med store overskudd, og særlig bankene tjener penger som aldri før. Landets største bank, DNB, meldte om et overskudd på vanvittige 32,9 milliarder kroner i 2022.[58] I 2022 var overskuddet før skatt for samtlige norske banker på 76,9 milliarder kroner, over 20 milliarder kroner mer enn i 2017. [59]

På grunn av tekniske vanskeligheter, er det i dag ikke moms på finanstjenester. Dette er et problem det har vært bevissthet om lenge, for det er liten tvil om at momsfritaket i praksis er en stor

milliard-subsidie av næringa. I 2017 ble det derfor innført en egen finansskatt, i form av høyere skatt på overskudd og høyere arbeidsgiveravgift enn andre bedrifter.

Vedtaket om at det skulle innføres en egen finansskatt var ett av de bra grepene som ble gjort i forrige skatteforlik. Men Stortinget har siden den gang sovet i timen, og har ikke passet på at selve innretninga har blitt i tråd med intensjonen. Uten noen større begrunnelse, så utgjør nivået på finansskatten i dag bare halvparten av det den måtte ha vært dersom man skulle nullet ut hele subsidien. Dette prinsippet har også Senterpartiet selv tatt til orde for i sine alternative statsbudsjetter.

Med dagens satser beregner Finansdepartementet at subsidien fortsatt utgjør 5,3 milliarder kroner i 2022, og at hvert prosentpoeng ekstraskatt på overskudd ville kunnet gitt nesten 1 milliard i økte skatteinntekter for fellesskapet. Dersom man skulle skattlagt hele subsidien, burde tilleggsskatten på overskudd vært økt fra tre opp mot ni prosentpoeng.[60]

Rødt vil heve ekstraskatten på overskudd for finansselskaper. De store bankene håver inn penger på bekostning av låntakerne og småsparere. Det er urettferdig at de skal subsidieres når vanlige folk må knipe inn fordi bankene øker rentene. Skatteutvalget anbefaler bare ytterligere utredninger. Dette kan ta årevis, og med en årlig subsidie på over 5 milliarder kroner er tiden på finansnæringas side. Det er derimot enkelt å øke satsen i finansskatten vi allerede har på plass.

Naturressursene tilhører folket

Regjeringen kom i høst skatteutvalgets anbefalinger i forkjøpet, ved å legge fram forslag om å innføre grunnrenteskatt på havbruk og vindkraft, samt å øke grunnrenteskatten på vannkraft. Dette vil gi viktige milliardinntekter til det norske fellesskapet, og bidra til at privatpersoner ikke får fortsette å opparbeide seg enorme formuer basert på våre felles naturressurser.

Den nye grunnrenteskatten på havbruk har møtt kraftig og koordinert motstand fra bransjen, og Rødt mener det er bra at regjeringa har stått fast på at skatten vil komme på plass, med virkning allerede fra 2023. Regjeringens konkrete forslag til innretning på grunnrenteskatten på havbruk var ikke kjent da dette heftet ble ferdigstilt, og Rødt vil ta stilling til detaljene når forslaget kommer til behandling på Stortinget. Det er på høy tid at oppdrettsmilliardærene må betale mer til fellesskapet for å utnytte norsk natur.

Redersubsidiene må stanses

I dag betaler norske rederier svært lav skatt på grunn av en egen rederiskatteordning. Torvik-utvalget anslår at ordningen koster fellesskapet opp mot 3,8 milliarder kroner i året. Frykten for at skipene skal flagge ut, er årsaken til at rederiene knapt må betale skatt. Utvalget foreslår likevel å fjerne rederiskatteordningen.

Rødt er helt enig, og Norge bør ikke la seg utpresse til å gi en næring slike subsidier. Det er på det rene at skip vil skifte ut det norske flagget med mer eksotiske flagg, men Norge bør ikke bidra til et kappløp mot bunnen og konkurrere med skatteparadiser om å gi en mektig næring de mest gunstige skattevilkårene.

En del av skipene som er en del av dagens rederiskatteordning, seiler langs norskekysten og ifølge Skatteutvalget kunne man pålagt dem norske skatter selv om de seiler med utenlandsk flagg.

Argumentet om at skipene vil flagge ut uten de gunstige skattevilkårene, gjelder altså ikke for alle skip i ordningen. For eksempel skip som leverer tjenester til den superlønnsomme oppdrettsnæringen.

Til Rederiforbundets årskonferanse har finansminister Trygve Slagsvold Vedum allerede lovet at skattesubsidene skal bestå.[61] Rødt forventer likevel at det kommer på plass innskjerpinger i rederiskatten som en del av et nytt skatteforlik

Skatt på tilbekjøp av aksjer

Internasjonalt er det vanlig at børsnoterte selskaper bruker en vesentlig del av overskuddet sitt til å kjøpe tilbake sine egne aksjer for deretter å slette dem, framfor å betale ut overskuddet som utbytte til aksjonærene eller å bruke det til framtidige investeringer. Med færre aksjer i omløp, vil verdien av hver av de gjenværende aksjene øke, og aksjekursen vil dermed stige. Dette finanstrikset har ikke vært særlig utbredt i Norge, men Equinor og DNB har de siste årene satt i verk store tilbakekjøpsprogram.[62] Dette er en rein spekulativ virksomhet som er med på å gjøre finansmarkedene enda mer ustabile, og som bidrar til at aksjonærene kan redusere og forskyve skatteregningen fram i tid.

Tilbakekjøp har altså en viktig funksjon for aksjonærene: Det gjør at selskapseiere kan få økt markedsverdien av aksjeformuen sin uten å betale skatt her og nå, noe de måtte gjort dersom overskuddet i selskapet heller hadde blitt brukt til å dele ut utbytte. Utenlandske aksjonærer fra land utenfor EØS må nemlig betale skatt på utbyttene de mottar fra norske selskaper, mens de slipper unna skatt dersom de selger aksjer som har økt i verdi på grunn av tilbakekjøpene. Når et selskap bruker sitt overskudd på å kjøpe egne aksjer istedenfor å betale det samme beløpet ut som utbytte, betyr det altså i praksis at utenlandske eiere får krympet skatten sin til Norge.

Rødt vil derfor innføre en skatt på tilbakekjøp av aksjer, slik USA allerede har innført. En slik skatt kan gi betydelige skatteinntekter. Men hovedmålet er først og fremst å gjøre det ulønnsomt, slik at selskapene slutter med det. USAs president Joe Biden foreslo i februar 2023 å firedoble skatten, fra 1 til 4 prosent.[63]

Foto: Gautier Salles/Unsplash

Rødts opptrappingsplan for selskaps- og finansskatt

Rødt mener det burde iverksettes en opptrappingsplan for skatten på selskapsoverskudd og finansskatten. Ved å gradvis øke skatten på selskapsoverskudd tilbake til nivået den lå på fram til 2013 og å øke finansskatten på overskudd slik at milliardsubsidien av finansbransjen (se forrige kapittel) gradvis reduseres, vil det økonomiske handlingsrommet øke med om lag 5 milliarder kroner årlig.

Totalt vil handlingsrommet i 2029 være om lag 30 milliarder kroner større enn i dag, hvorav 25 milliarder kroner kommer fra økt skatt på selskapsoverskudd og 5 milliarder kroner kommer fra økt finansskatt:

Rødt foreslår

- Opptrappingsplan for selskaps- og finansskatt
- Innfasing av gratis tannhelse
- Heve minsteytelsene i Folketrygden til EUs fattigdomsgrense

Tabell: Opptrappingsplan for selskaps- og finansskatt

År	*Skatt på selskaps-overskudd*	*Finansskatt på overskudd*	*Helårseffekt (mrd. kr)*	*Bokført effekt (mrd. kr)*
2023	22 %	3 %	-	-
2024	23 %	4 %	5,0	0,0
2025	24 %	5 %	10,1	5,0
2026	25 %	6 %	15,1	10,1
2027	26 %	7 %	20,2	15,1
2028	27 %	8 %	25,2	20,2
2029	28 %	9 %	30,2	25,2

Figur: Rødts opptrappingsplan for skatten på selskapsoverskudd

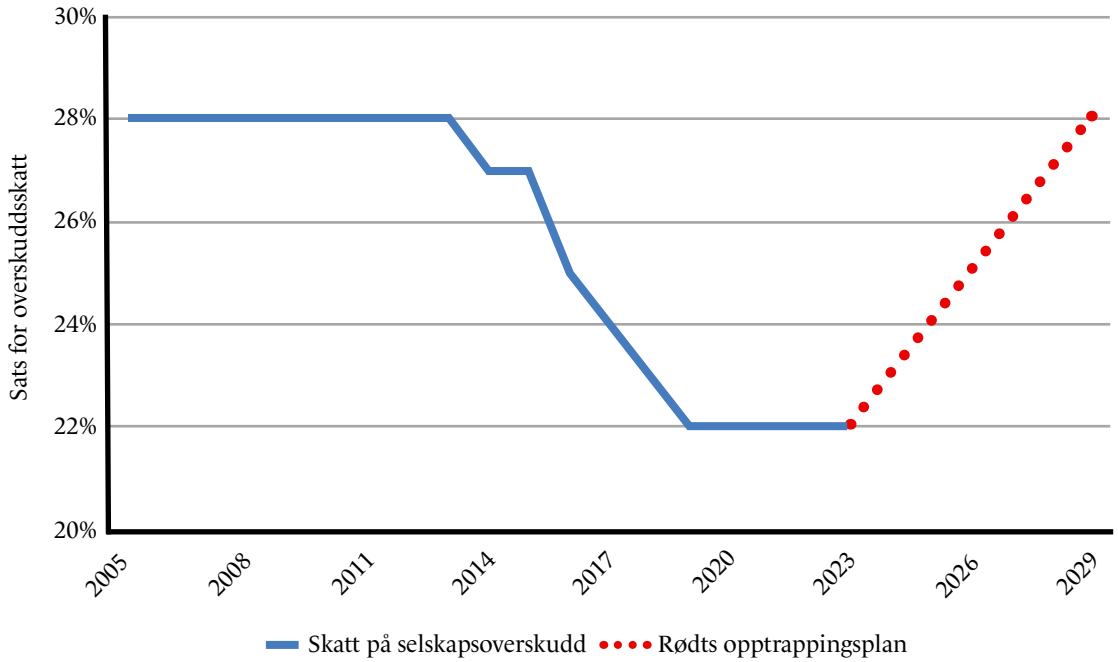

Opptrappingsplanen for selskapsskatten og finansskatten vil gi følgende anslåtte økning av handlingsrommet for velferdsreformer og andre prioriteringer i statsbudsjettet de kommende årene:

Rødt finansierer hvert år kraftige styrkinger av velferden i våre alternative statsbudsjetter, finansiert med økt skatt på høye inntekter, formue og aksjeutbytter. Med Rødts forslag vil ingen som tjener under 700 000 kroner få økt inntektsskatt. De virkelig store skatteøkningene kommer for den rikeste prosenten, det vil si de med inntekt over 2 millioner kroner og titalls millioner i formue.

Rødt vil i årene framover prioritere å sikre og styrke finansieringen av velferden. Vi foreslår to viktige velferdsreformer som kan finansieres med en opptrapping av selskaps- og finansskatten:

- Gratis tannhelse er en av de store gjenværende velferdsreformene, og det er anslått at det vil koste om lag 13-14 milliarder kroner å fjerne dagens egenandeler.[64]
- Forskjellskrisa har vist oss at vi trenger et sterkere sikkerhetsnett. For de med alderspensjon, uføretrygd og arbeidsavklaringspenger er minstesatsene er så lave at de ikke går an å leve av. Det er anslått at det vil koste 13,3 milliarder kroner å øke alle disse satsene opp til nivået på fattigdomsgrensa, som i dag ligger på drøyt 250 000 kroner[65]

Rødt er utålmodige. Det mest realistiske er en innfasing over noen år.

Rødt finansierer hvert år kraftige styrkinger av velferden i våre alternative statsbudsjetter, finansiert med økt skatt på høye inntekter, formue og aksjeutbytter. Med Rødts forslag vil ingen som tjener under 700 000 kroner få økt inntektsskatt. De virkelig store skatteøkningene kommer for den rikeste prosenten, det vil si de med inntekt over 2 millioner kroner og titalls millioner i formue.

Rødt vil i årene framover prioritere å sikre og styrke finansieringen av velferden. Vi foreslår to viktige velferdsreformer som kan finansieres med en opptrapping av selskaps- og finansskatten:

Gratis tannhelse er en av de store gjenværende velferdsreformene, og det er anslått at det vil koste om lag 13-14 milliarder kroner å fjerne dagens egenandeler.
Forskjellskrisa har vist oss at vi trenger et sterkere sikkerhetsnett. For de med alderspensjon, uføretrygd og arbeidsavklaringspenger er minstesatsene er så lave at de ikke går an å leve av. Det er anslått at det vil koste 13,3 milliarder kroner å øke alle disse satsene opp til nivået på fattigdomsgrensa, som i dag ligger på drøyt 250 000 kroner.
Rødt er utålmodige. Det mest realistiske er en innfasing over noen år.

Figur: Økte påløpte skatteinntekter i 2024-2029 (mrd. kroner)

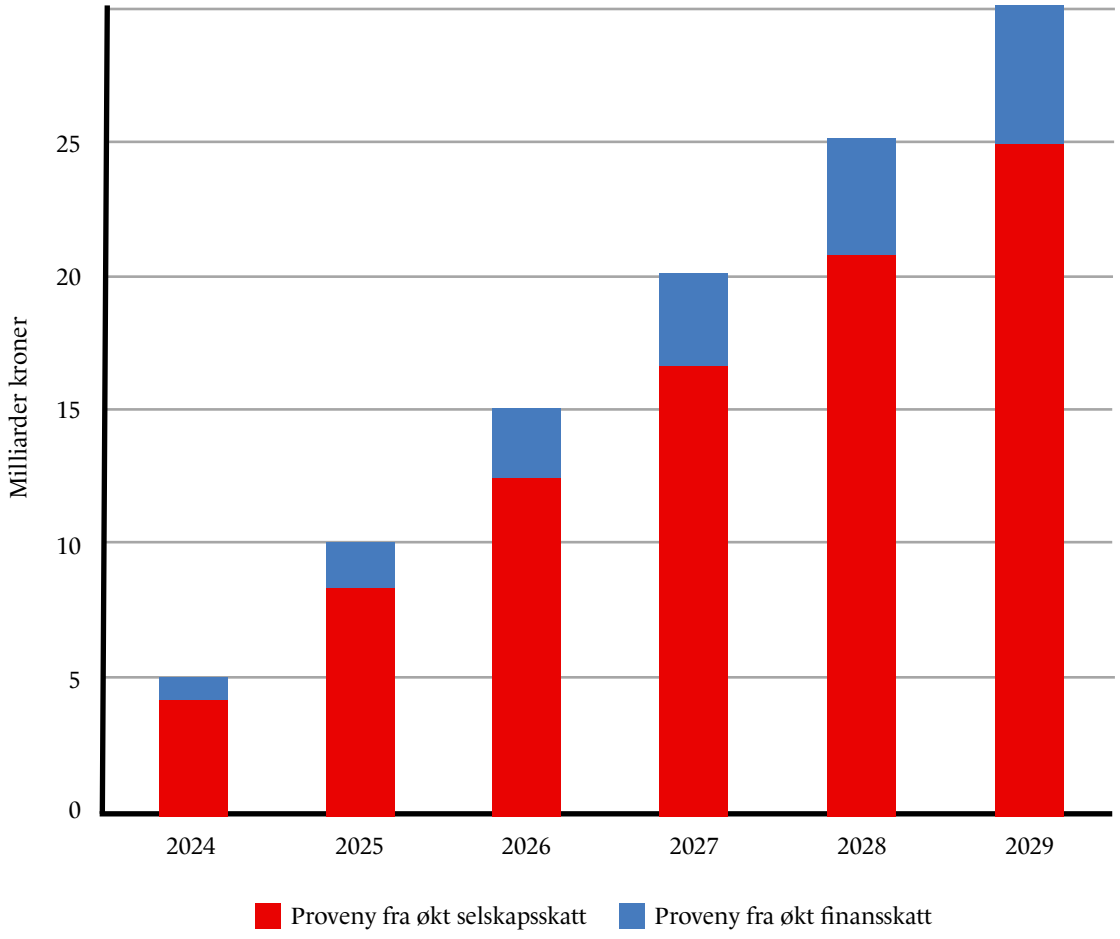

KILDE: Svar på spørsmål fra Rødt til Statsbudsjettet 2023.

Nei til urettferdig skatt på jobb, trygd og forbruk

Rødt foreslår

- Lavere skatt til alle med lave inntekter, ikke bare lønnsmottakere
- Ikke øke matmomsen til 25%
- Klimarabatt til folk med dårlig råd
- Økte luksusavgifter
- Grunnrenteskatt på superlønnsomme næringer

Jobbskattefradrag er negativ forskjellsbehandling av uføre

Torvik-utvalget foreslår et nytt arbeidsfradrag for lønnsmottakere. Jobbskattefradraget gjør at de som står i jobb får lavere skatt, men trygdede og pensjonister vil ikke få nyte godt av dette.

Dette er et av utvalgets hovedgrep, og det koster anslagsvis 23 milliarder kroner å innføre.

Rødt mener dette er en urettferdig forskjellsbehandling av syke og eldre. Forslaget skal gjøre at det lønner seg mer å jobbe, men det er ikke relevant for de fleste syke og uføre. Alle uføre som lever på 250 000 kroner i året er smertelig klar over at de ville vært rikere dersom de var friske. Men det er de ikke, og at lønnsmottakere skal få mer penger forandrer ikke på det.

Forslaget innebærer å skru til arbeidslinjen i norsk politikk, og ideen er at hvis det lønner seg mer å jobbe vil flere komme i arbeid. Logikken er den samme som å si at flere vil få jobb dersom velferdsytelsene kuttes. Utvalget presenterer imidlertid sitt forslag på en mer sympatisk måte. Ettersom de også foreslår store kutt i folketrygdavgiften for alle, skal også uføre totalt sett komme bedre ut ifølge utvalget. Det er imidlertid viktig å ikke la seg lure av innpakningen. Rødt mener at velferdsytelsene bør heves, og at straff av syke er en dårlig strategi for økt sysselsetting.

Det er ikke grunnlag i verken teori eller empiri for å slå fast at et jobbskattefradrag vil øke sysselsettingen. Dette er utvalget ærlig om i sin rapport, og effekten av forslaget er noe utvalget tror og håper på, og ikke noe de vet. Rødt mener at det er et mål at flest mulig kan stå i jobb, både av hensyn til den enkelte og samfunnet. Virkemidlene for å få dette til er derimot ikke skattepolitikk, men arbeidslivs-, nærings og sosialpolitikk. Det må være nok jobber, arbeidslivet må være inkluderende og dem som trenger hjelp og støtte fra NAV for å komme seg inn i arbeidslivet må få det.

Folketrygdens finansiering må sikres

Den demografiske utviklingen gjør at en større andel av befolkningen vil være eldre i årene fremover, og det fører til behov for økte skatteinntekter til pensjoner og helsetjenester.

Dette kommer i tillegg til en annen trend som øker behovet for å få inn mer midler til fellesskapet. Fordi produktivitetsveksten er høyere i industri og vareproduksjon enn tjenesteproduksjon som for eksempel restauranter, kultur og eldreomsorg, vil det over tid være behov for relativt sett færre industriarbeidere for å produsere møblene og aluminiumsfelgene vi trenger. Behovet for frisører, kokker og helsefagarbeidere vil imidlertid bestå, og også øke fordi det i motsetning til i industrien ikke like lett kan produseres mer med mindre arbeidsinnsats. Mens det er en stor fordel å produsere industrivarer dobbelt så raskt, går det kraftig utover kvaliteten på tjenesten dersom man pleier eldre i dobbelt tempo. Denne tendensen fører naturlig til en økonomisk utvikling der tjenestesektoren blir større over tid i takt med økende økonomisk velstand.

I Norge er viktige deler av tjenestesektoren organisert i fellesskap gjennom offentlig sektor. Det gjelder blant annet helse, eldreomsorg, barnepass, utdanning og sikkerhet. Dersom tjenestene fortsatt skal være i offentlig regi, er det behov for økte skatteinntekter. Alternativet er ikke at tilbudet forsvinner, men at behovene vil bli dekket i det kommersielle markedet, og da kun for de som har råd til det, og avhengig av hva du har på

Foto: Towfiqu Barbhuiya/CC.

konto og hvor du bor.

I perspektivmeldingen 2021 anslo regjeringa at det var behov for å øke skatteinntektene med fem milliarder kroner årlig frem til 2060 for å opprettholde dagens velferdsstat. Slike beregninger er så klart svært usikre, men det er likevel utvilsomt at behovet for skatteinntekter vil øke fremover.

Dette er grunnen til at den norske velferdsstaten er langt viktigere for personer med lav eller vanlig inntekt enn den er for de rikeste. Forskning viser at ulikheten i Norge hadde vært langt høyere dersom folk måtte betalt for velferdstjenestene av sin private lommebok. I land som USA er det fattige og vanlige folk som havner i dyp nød fordi de ikke er garantert gratis helsetjenester og kontantytelser dersom man ikke kan jobbe.

Dagens kriser i sykehusene og eldreomsorgen, viser at det allerede er store finansieringsbehov til viktige velferdstjenester. Krisene viser også at konsekvensene av underfinansiering er at det kommersielle marked blomstrer. Når fellesskapet ikke lenger kan tilby trygg fødsels- eller eldreomsorg, vil de med penger kjøpe seg tjenestene privat.

For vanlige folks sikkerhet og velstand, er det derfor minst like viktig at velferdsstaten sikres tilstrekkelig finansering som at man får noen tusen kroner i skattekutt. Det er gjennom et spleiselag hvor vi yter etter evne vi kan skape et sterkt nok sikkerhetsnett for alle som tar oss imot når vi trenger det og hjelper etter behov.

I lys av behovene fremover, er det en risikabel strategi å kutte skattene.

Rødt mener at eventuelle skattekutt bør prioriteres til dem med de laveste inntektene slik at skattesystemet blir mest mulig progressivt. Likevel må dette vurderes varsomt opp mot velferdsstatens og kommuners finansieringsbehov, og store skattekutt bør gjøres gradvis for å sikre at andre skatteøkninger i tilstrekkelig grad kan kompensere.

Trygdeavgiften er en av bestanddelene i inntektsskatten, og ble opprinnelig innført sammen med arbeidsgiveravgift for å finansiere ytelsene i Folketrygden. Sammenhengen mellom disse inntektene og Folketrygdens utgifter, har imidlertid forvitret over tid. I 2022 manglet det 172,3 milliarder kroner for at utgiftene skulle blitt dekket av de tiltenkte inntektene, og dette utgjør 31 prosent av utgiftene i Folketrygden.

Torvik-utvalget foreslår å redusere trygdeavgiften med ytterligere én prosentenhet. Dette anslår de vil koste 18 milliarder kroner i året og betyr et generelt skattekutt til nesten alle.

For oppslutningen om skattesystemet, kan det være fornuftig å skille ut enkeltelementer av skattesystemet til spesifikke formål. Nesten alle vil motta alderspensjon, og mange av oss også sykepenger eller uføretrygd. Sammenhengen mellom trygdeavgift og folketrygdens ytelser er pedagogisk og bidra til oppslutning om skatt, og Rødt er derfor skeptisk til å ytterligere redusere trygdeavgiften.

Nei til høyere moms på mat

Torvik-utvalget foreslår at det bør være lik moms på de fleste varer og tjenester. I dag er momsen i utgangspunktet 25 prosent, men enkelte varer og tjenester har også 15, 12 og 0 prosent moms.

Utvalget foreslår at det er den høyeste momssatsen som bør gjelder for alle varer.

Siden moms er en flat avgift på forbruk, betyr det at den treffer de med de laveste inntektene hardest, spesielt på nødvendighetsgoder som mat. Selv om de rikeste bruker mest i kroner på mat, viser tall fra SSB at den fattigste tidelen bruker nesten en fjerdedel av inntekten sin på mat, en tre ganger så høy andel som de ti prosent rikeste.[66]

Overordnet vil økt moms derfor øke forskjellene i Norge, noe utvalget selv er helt tydelig på. Dersom forslaget hadde blitt gjennomført ville det medført store inntekter til staten, som igjen kunne blitt brukt til overføringer og tjenester som motvirker økningen i ulikhet.

Utvalget anslår at den reduserte matmomsen koster 16,5 milliarder kroner sammenlignet med om varene hadde ordinær moms. De peker på at matmomsen også kommer eierne av de store dagligvareselskapene til gode, og skriver at det faktum at dagligvarebaronene er blant landets rikeste kan skyldes at næringen får avgiftslettelser sammenlignet med annet næringsliv. Det er usikkert hvordan økt matmoms vil påvirke matprisene. I teorien er det både mulig at butikkene måtte ta hele kostnaden, at matprisene ble økt tilsvarende eller i verste fall at butikkene benytter uklarheten rundt en momsøkning til å øke matprisene enda mer enn avgiftsøkningen skulle tilsi.

Rødt går mot å øke momsen på mat. Sannsynligheten for at økt matmoms vil føre til økte matpriser er for stor, og vanlige folk skal ikke behøve å betale mer for å spise seg mett.

Skatte- og avgiftsinnkreving innenfor den såkalte plattformøkonomien møter en rekke utfordringer. I dagens skattesystem er det den enkelte Uber-sjåføren eller boligeieren som leier ut via Airbnb som har ansvar for skatter og avgifter. Dette gjør det vanskelig å kreve inn riktig moms og er en ansvarsfraskrivelse fra de internasjonale teknologigigantene. Utvalget foreslår at slike selskaper bør pålegges å betale inn moms på vegne av enkeltpersonene som yter selve tjenestene. Det er spennende forslag, og vil trolig bidra til at staten sikres rettmessige skatte og avgifter som i dag ikke betales inn. Det vil også gjøre konkurransen mer rettferdig mellom for eksempel hoteller som må betale moms og Airbnb-utleie som i dag i mange tilfeller slipper avgiften.

Utvalget foreslår også å innføre moms på enkelte finanstjenester og bygging av eiendom og næringsutleie. Dette fremstår godt begrunnet, og noe man bør se som en del av en skattereform.

Klimarabatt for folk med dårlig råd

Rødt ønsker å innføre en ordning hvor økninger i miljøavgifter betales tilbake til folk med dårlig råd. Norge har i dag CO2 -avgift på fossile energiprodukter som bensin, diesel, flytende propangass og naturgass. Høyre-regjeringens klimaplan sa at CO2 -avgiften skal økes til 2 000 kroner per tonn CO2 i 2020-kroner i 2030. I Hurdalsplattformen gikk Ap/Sp-regjeringen Støre inn for det samme.

Rødt er enig med Torvik-utvalget om at CO2-avgiften raskere må opp og til et høyere nivå. Det vil fremskynde utslippskutt i luftfart, vei og sjøtransport og i industribedrifter som er omfattet av CO2-avgift.

Som følge at vi vil øke CO2-prisen raskere og til et høyere nivå, vil Rødt betale de økte inntektene ut igjen til alle som tjener omtrent 500 000 kroner eller mindre som en klimarabatt. Vi vil ha et tillegg til barnefamilier og en geografisk profil, hvor innbyggere i distriktskommuner får mer igjen.

Stans luksusforbruket

Privatfly. Luksusyachter. Enorme villaer. Nybygde hyttepalasser på fjellet og ved sjøen. De aller rikeste i Norge står for mange ganger så store utslipp som folk flest. Dette er unødvendig forbruk, som må kuttes først. Framtiden i våre hender har undersøkt utslippene fra norske husholdninger, og har funnet at de 10 prosent rikeste husholdningene i snitt har et klimaavtrykk som er nær dobbelt så høyt som snittet. Mye tyder på at utslippene til dem med høyest inntekter særlig kan knyttes til transport, nærmere bestemt fly, i en norsk sammenheng. Å reise med privatfly er noe av det aller mest forurensende en person kan gjøre. Rødt har stilt forslag i Stortinget om å forby slike reiser. Rødt har stilt forslag i Stortinget om å innføre en progressiv flyavgift for de som reiser mellom de største byene, samt utenlandsreiser utover en årlig feriereise.

Rødt er for å fjerne momsfritaket for de dyreste elbilene, som SSB har vist at primært har gitt store avgiftskutt til de aller rikeste.[67] Vi vil også gjeninnføre en båtmotoravgift rettet mot de største og dyreste båtene Samtidig må vi gjøre klimavennlige fellesskapsløsninger billigere. Vi må gjøre kollektivtransport langt billigere, mer tilgjengelig i større deler av landet og få ned reisetiden med jernbane mellom de store byene.

Virkelighetsfjernt forslag til boligskatt

Torvik-utvalget foreslår å innføre en ny boligskatt, som skal være en skatt på fordelen av å bo i en bolig man eier selv. Det teoretiske resonnementet er at boligeiere bør skattes på den inntekten de ville ha fått dersom boligen ble leid ut.

Logikken må man nesten være økonomiprofessor for å forstå, og Rødt går mot en slik skatt. For det første må mange norske familier allerede i dag betale dyrt for boligene sine i form av høye strøm- og renteutgifter. Det siste de trenger er høyere skatteutgifter. For det andre, er det viktig at folk forstår og har tillitt til skattesystemet. En slik skatt vil være svært vanskelig for vanlige folk å kontrollere og skjønne logikken bak, og dersom skatteforslaget tvinges gjennom kunne det gått utover tilliten til hele skattesystemet.

Rødt støtter imidlertid å øke skattene på bolig og eiendom for dem med store formuer og inntekter, og utvalget har andre forslag bør følges opp i en ny skattereform. Utvalget vil med visse forutsetninger fjerne rentefradraget, og vi mener det kan være en god ide dersom fradraget beholdes for lån med vanlig størrelse. Torvik-utvalget foreslår også at reglene om skatt ved boligsalg strammes inn. Vi mener at det bør innføres et tak på skattefri gevinst ved boligsalg, slik at de de høyeste salgsgevinstene blir skattepliktige.

Utvalgets sukring av avgiftspillen

Utvalgets kongstanke er at de usosiale avgiftsøkningene skal kompenseres av progressive stønader som økt barnetrygd, og at virkningen til sammen derfor blir at forskjellene reduseres.

Selv om dette kan stemme i teorien, vil ikke utvalgets forslag virke etter intensjonen for alle grupper i samfunnet. For eksempel vil ikke alle med lav inntekt nyte godt av de økte ytelsene som utvalget tar til orde for. I rapporten skjules dette av det presenteres gjennomsnittstall for ulike grupper.

Rødt er for styrket bostøtte, økt barnetrygd og høyere minstesatser for velferdsytelsene. Vi mener imidlertid at slike satsinger kan finansieres med skattegrep som er mer rettferdige enn helheten i det Skatteutvalget foreslår er.

Sluttnoter

1 Svar på skriftlig spørsmål 951 (2022-2023) fra Mahmoud Farahmand til finansministeren: https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=92239

2 «Skatteutvalget, Tilleggsmandat og nytt medlem», regjeringen.no, 08.12.2021: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/skatteutvalget-tilleggsmandat-og-nytt-medlem/id2891313/

3 «Vedum vil utrede økt skattenivå», E24, 09.12.21: https://e24.no/norsk-oekonomi/i/G3eqjq/vedum-vil-utrede-oekt-skattenivaa

4 Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser – Uttalelse om langsiktig bærekraft i statsfinansene, 02.02.2023: https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_okonomi/finansdepartementets-radgivende-utvalg-f/

5 «Tredobling siden finanskrisen», Kapital, 22.09.2022: https://www.kapital.no/reportasjer/naeringsliv/2022/09/22/7928356/formuen-til-norges-400-rikeste-har-tredoblet-seg-siden-finanskrisen

6 Det tekniske beregningsutvalget (TBU) – Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2023, figur 2.1.

7 «74 søkkrike nordmenn betalte null i inntektsskatt», Finansavisen, 09.12.2021.

8 OECD (2021) - Does Inequality Matter? How People Perceive Economic Disparities and Social Mobility: https://www.oecd.org/wise/does-inequality-matter-3023ed40-en.htm

9 «Økonomisk ulikhet i det 21. århundre», SSB-rapport 2021/33: https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/okonomisk-ulikhet-i-norge-i-det-21.arhundre

10 Aaberge m.fl., «Ulikheten – betydelig større enn statistikken viser», SSB-Analyse 2020/13: https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/ulikheten-betydelig-storre-enn-statistikken-viser

11 Se klippet fra programmet «Skavlan», 13.03.2015: https://www.nrk.no/video/thomas-piketty-presser-bjorn-kjos_202206

12 Å sitte på latente aksjeinntekter utløser formuesskatt, som da isolert sett blir større enn dersom de rike først hadde betalt inntektsskatt på pengene. Men ligningsverdien av denne formuen er ofte mye lavere enn den reelle markedsverdien, slik at de rikeste betaler mye mindre i formuesskatt enn den ordinære formuesskattesatsen skulle tilsi.

13 «Skatt på papiret og skatt i praksis», Dagens Næringsliv, 19.08.2021: https://www.dn.no/kommentar/skatt/politikk/fritaksmetoden/skatt-pa-papiret-og-skatt-i-praksis/2-1-1053769

14 SSB har beregnet at rundt to tredjedeler av potensialet for skattefrie uttak ble uttømt i årene mellom 2006 og 2019, se SSB-rapport 2022/37, «Latente eierinntekter og skatteplikt på unoterte aksjer etter aksjonærmodellen»: https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/skatt-for-naeringsvirksomhet/artikler/latente-eierinntekter-og-skatteplikt-pa-unoterte-aksjer-etter-aksjonaermodellen-copy

15 Ole-Andreas Elvik Næss, «Er det greit at fem år utenlands gir skattefrihet for alltid?», Dagens Næringsliv, 08.02.2022: https://www.dn.no/innlegg/finans/skatt/formuesskatt/innlegg-er-det-greit-at-fem-ar-utenlands-gir-skattefrihet-for-alltid/2-1-1164093

16 «Ny Sveits-bølge: Nå er alderen lavere og formuene mindre», Dagens Næringsliv, 14.02.2023: https://www.dn.no/marked/sveits/formuesskatt/utbytteskatt/ny-sveits-bolge-na-er-alderen-lavere-og-formuene-mindre/2-1-1400558

17 Harding, Mogstad og Elvik Næss, «Tett smutthullet for utbytteskatt», Dagens Næringsliv, 17.08.21: https://www.dn.no/innlegg/skatt/utbytteskatt/formuesskatt/tett-smutthullet-for-utbytteskatt/2-1-1052822

18 Svar på skriftlig spørsmål 1126 (2022-2023) fra Marie Sneve Martinussen til finansministeren: https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=92523

19 «Milliardærenes skattefrie pengebinger», Dagens Næringsliv, 13.12.2019: https://www.dn.no/magasinet/dokumentar/skatt/formue/fritaksmetoden/norges-rikeste-far-80-milliarder-i-skattefrie-inntekter-i-aret/7-1-z_r7vzct

20 Johannes Bangum, «Norge bør reforhandle skatteavtalen med Sveits», Dagens Næringsliv, 06.03.23: https://www.dn.no/innlegg/skatt/sveits/utbytteskatt/norge-bor-reforhandle-skatteavtalen-med-sveits/2-1-1413592

21 Ole-Andreas Elvik Næss, «Tett skattehullet», NRK Ytring, 16.09.2022: https://www.nhh.no/nhh-bulletin/artikkelarkiv/2022/september/tett-skattehullet

22 «Hadia Tajik (Ap) vil gå omstridt skattelov etter i sømmene: – Det er blitt en ulikhetsmaskin», Dagens Næringsliv, 23.08.21: https://www.dn.no/politikk/stortingsvalget-2021/skatt/hadia-tajik-ap-vil-ga-omstridt-skattelov-etter-i-sommene-det-er-blitt-en-ulikhetsmaskin/2-1-1055953

23 Skatteutvalget (side 199-200) beregner at skjermingsfradraget tilsvarer om lag 12 prosentpoeng lavere effektiv utbyttebeskatning.

24 Svar på spørsmål 29 fra Rødt til Statsbudsjettet 2023: https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2023/statsbudsjettet-2023-svar-pa-budsjettsporsmal/id2928128/?bq=skjermingsfradrag&expand=2946224

25 «Stoltenberg freder Hagens skattehull», VG, 11.03.2008: https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/ykWeK/stoltenberg-freder-hagens-skattehull

26 Svar på skriftlig spørsmål 1326 (2022-2023) fra Marie Sneve Martinussen til finansministeren: https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=92839

27 Jarle Møen, «Rabatt på rabatt», Dagens Næringsliv, 12.10.16: https://www.dn.no/statsbudsjettet-2017/formueskatt/rabatt-pa-rabatt/1-1-5744521

28 Svar på spørsmål 54 fra Rødt til Statsbudsjettet 2023: https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2023/statsbudsjettet-2023-svar-pa-budsjettsporsmal/id2928128/?bq=verdsettelsesrabatt&party=R%C3%B8dt&expand=2936959

29 «Milliardærenes skattekupp», Finansavisen, 11.09.2021: https://www.finansavisen.no/nyheter/bolig/2021/09/10/7735047/milliardaerenes-skattekupp

30 «Skatteeksperter sår tvil om arving-overføringer til Sveits er reelle – søsken kan gi problemer», Dagens Næringsliv, 07.03.2023: https://www.dn.no/marked/skatt/sveits/arv/skatteeksperter-sar-tvil-om-arving-overforinger-til-sveits-er-reelle-sosken-kan-gi-problemer/2-1-1412689

31 «Norges rikeste eksilmilliardærer», Kapital, 09.10.2021: https://www.kapital.no/reportasjer/naeringsliv/2021/10/09/7746183/eksilmilliardaerene

32 Martin Sandbu, «Norway's exodus of billionaires», Financial Times, 26.01.2023: https://www.ft.com/content/74b99987-74b7-48cd-8edd-9fa1b6da3fcf

33 «Vil ha rikingskatt i USA: – Ingen milliardærer burde betale mindre i skatt enn en skolelærer», nrk.no, 08.02.2023: https://www.nrk.no/urix/biden-ber-om-mer-samarbeid-og-mindre-krangling-1.16288534"

34 SSB Statistikkbanken, tabell 05587.

35 «Hvem eier Norge?», Dagens Næringsliv: https://www.dn.no/prosjekter/hvem-eier-norge/

36 Dok 8: 60 (2022-2023) – Representantforslag om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller: https://www.

stortinget.no/nn/Saker-og-publikasjonar/Saker/Sak/?p=91827

37 Prop. 1 S Tillegg 1 (2021-2022).

38 «Høvlar over kuttreform», Klassekampen, 14.09.2022: https://klassekampen.no/utgave/2022-09-14/hovlar-over-kuttreform

39 «The Inflation Reduction Act will make the tax system fairer and strengthen the economy», Joint Economic Committee Democrats, 23.08.2022: https://www.jec.senate.gov/public/index.cfm/democrats/issue-briefs?ID=70910FEB-DFEB-42C6-9D2E-428B15607C9B

40 «DNs beregning: Skattelettelsen som Stortinget ga oljenæringen er verd rundt to milliarder kroner for Kjell Inge Røkke», Dagens Næringsliv, 30.09.2022: https://www.dn.no/energi/kjell-inge-rokke/aker/aker-bp/dns-beregning-skattelettelsen-som-stortinget-ga-oljenaringen-er-verd-rundt-to-milliarder-kroner-for-kjell-inge-rokke/2-1-1302502

41 «Staten har tapt 4,5 milliarder på «Aker-eventyret»», E24, 18.07.2020: https://e24.no/boers-og-finans/i/70EKXV/staten-har-tapt-45-milliarder-paa-aker-eventyret

42 Kjell Inge Røkke har fått 184 millioner i statsstøtte», ABC Nyheter, 20.03.2013: https://www.abcnyheter.no/penger/2013/03/20/169858/kjell-inge-rokke-har-fatt-184-millioner-i-statsstotte

43 «Ivar Tollefsen kjøpte sykehusboliger av kommunen – nå har han solgt dem til staten med kjempegevinst», Dagens Næringsliv, 08.03.2023: https://www.dn.no/eiendom/ivar-tollefsen-kjopte-sykehusboliger-av-kommunen-na-har-han-solgt-dem-til-staten-med-kjempegevinst/2-1-1414933

44 «Ivar Tollefsen overførte 45 mrd. til datteren Ninja før hun flyttet til Sveits», Dagens Næringsliv, 01.03.2023: https://www.dn.no/marked/ivar-tollefsen-overforte-45-mrd-til-datteren-ninja-for-hun-flyttet-til-sveits/2-1-1411872

45 «Vil støtte Freyr med 4 milliarder kroner», E24, 29.06.2022: https://e24.no/energi-og-klima/i/eEj4j9/vil-stoette-freyr-med-4-milliarder-kroner

46 «Fire barnehagekjemper har 5,7 milliarder i billige Husbanklån», Dagbladet, 13.08.2019: https://www.dagbladet.no/nyheter/fire-barnehagekjemper-har-57-milliarder-i-billige-husbanklan/71468693

47 «Barnehagemilliardærer flytter til Sveits: – Dette er ikke en sånn Sveits-greie», Fagbladet, 01.11.2022: https://fagbladet.no/nyheter/barnehagemilliardarer-flytter-til-sveits—dette-er-ikke-en-sann-sveitsgreie-6.91.912248.a1df833021

48 «Ny Sveits-utflytter: Barnehagemillionær Eystein Sævareid Aase flytter til Lugano», E24, 02.01.2023: https://e24.no/naeringsliv/i/kE8LAa/ny-sveits-utflytter-barnehagemillionaer-eystein-saevareid-aase-flytter-til-lugano

49 «Halvparten av velgerne vil ha en ny arveavgift», Fri Fagbevegelse, 03.09.2021: https://frifagbevegelse.no/nyheter/halvparten-av-velgerne-vil-ha-en-ny-arveavgift–folk-er-lei-av-at-de-rikeste-drar-ifra-6.158.815191.2500bb7bef

50 Svar på spørsmål 43 fra Rødt til Statsbudsjettet 2023: https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2023/statsbudsjettet-2023-svar-pa-budsjettsporsmal/id2928128/?bq=arv&party=R%C3%B8dt&expand=2935067

51 Svar på spørsmål 43 fra Rødt til Statsbudsjettet 2023: https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2023/statsbudsjettet-2023-svar-pa-budsjettsporsmal/id2928128/?bq=arv&party=R%C3%B8dt&expand=2935067

52 Svar på skriftlig spørsmål 555 (2020-2021) fra Eigil Knutsen til Jan Tore Sanner: https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=82343 “

53 NOU 2022:20, side 227.

54 «Økonomisk ulikhet i det 21. århundre», SSB-rapport 2021/33, side 63.

55 Svar på spørsmål 488 fra Rødt til Statsbudsjettet 2023: https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2023/statsbudsjettet-2023-svar-pa-budsjettsporsmal/id2928128/?bq=selskapsskatt&party=R%C3%B8dt&expand=2942296

56 Prop. 1 LS (2022-2023), tabell 2.10.

57 «Erna åpner for å øke bedriftsskatten: Advarer mot skattekappløp mot bunnen», Dagsavisen 08.03.2021: https://www.dagsavisen.no/nyheter/politikk/2023/03/08/erna-apner-for-a-oke-bedriftsskatten-advarer-mot-skattekapplop-mot-bunnen/

58 «Raser mot spinnvill profitt: - Drøyt», Dagbladet Børsen, 17.02.2023: https://borsen.dagbladet.no/nyheter/raser-mot-spinnvill-profitt-droyt/78478392

59 Finanstilsynet – Resultatrapport for finansforetak, ulike årganger.

60 Svar på spørsmål 45 fra Rødt til Statsbudsjettet 2023: https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2023/statsbudsjettet-2023-svar-pa-budsjettsporsmal/id2928128/?party=R%C3%B8dt&bq=finansskatt&expand=2936951

61 «Avblåser skattegrep», Dagbladet Børsen, 21.03.2023: https://borsen.dagbladet.no/nyheter/avblaser-skattegrep/78815676

62 «SV og Rødt vil stoppe ny form for utbytte», e24.no, 10.02.2023: https://e24.no/boers-og-finans/i/bgqmQg/sv-og-roedt-vil-stoppe-ny-form-for-utbytte

63 «Biden to Urge Quadrupling New 1% Tax on Stock Buybacks», The Wall Street Journal, 06.02.2023: https://www.wsj.com/articles/biden-to-urge-quadrupling-new-1-tax-on-stock-buybacks-11675723035

64 Samlet egenbetaling for tannhelse var i 2021 13,4 mrd. kroner, se svar på spørsmål 211 fra Rødt til Statsbudsjettet 2023: https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2023/statsbudsjettet-2023-svar-pa-budsjettsporsmal/id2928128/?bq=egenandelstak&party=R%C3%B8dt&expand=2940438

65 «Prisen for å løfte trygdede ut av fattigdom: 13 milliarder», Fri Fagbevegelse, 07.03.23: https://frifagbevegelse.no/ntb/prisen-for-a-lofte-trygdede-ut-av-fattigdom-13-milliarder-6.158.942698.1df7fa8faf

66 «De økte utgiftene for husholdningene i 2022 – hvem rammes mest?», SSB-rapport 2022/46: https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/de-okte-utgiftene-for-husholdningene-i-2022–hvem-rammes-mest

67 «Er skattesystemet mer omfordelende nå?», SSB-rapport 2019/30: https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/er-skattesystemet-mer-omfordelende-na